

LAYİHƏ

Bölgələrdə yüksək dinamika qorunub saxlanılır

SƏH. 3

VERGİ

Latviyada Azərbaycan sahibkarlarına hər cür şərait yaradılacaq

SƏH. 5

İqtisadi qüdrətiniz nəmiş!

www.iqtisadiyyat.com

№ 47 (891)
27 noyabr -
3 dekabr
2015-ci il

TİSADİYYAT

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

Bizim siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşdır və Azərbaycan maraqlarıdır

Azad, ədalətli və şəffaf seçkilər nəticəsində formalaşmış beşinci çağırış Milli Məclis fəaliyyətə başladı

Noyabrın 24-də Azərbaycan Respublikasının beşinci çağırış Milli Məclisinin ilk iclası keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iclasda iştirak edib.

İclası Milli Məclis Aparatının rəhbəri Səfa Mirzəyev açmış, deputatları Milli Məclisə seçilməkləri münasibətlə təbrik etmişdir.

İclasa sədrlik edən Fəttah Heydərov beşinci çağırış Milli Məclisin ilk iclasını açıq elan etmişdir.

F.Heydərov beşinci çağırış Milli Məclisə seçilmiş deputatların siyahısını oxumuşdur.

Prezident İlham Əliyev beşinci çağırış Milli Məclisin birinci iclasında nitq söyləmişdir. O, Milli Məclisin öz işinə başlaması münasibətlə iclasa toplaşanları təbrik etmiş, demişdir: - Noyabrın 1-də

keçirilmiş seçkilər Azərbaycan xalqının iradəsini tam ifadə etmişdir. Seçkilər şəffaf, ədalətli şəkildə, yüksək rəqabət şəraitində keçirilmişdir. Beynəlxalq və yerli müşahidəçilər bunu təsdiq etmişlər. Beş yüzdən çox beynəlxalq, on minlərlə yerli müşahidəçi seçki prosesini və seçkilər gününü izləmiş, müşahidələr aparmışdır. Ümumi fikir belə olmuşdur ki, bu seçkilər ən yüksək beynəlxalq standartlara cavab verir, Azərbaycan xalqı bu seçkilərdə öz iradəsini azad şəkildə ifadə etmişdir. Mən xüsusilə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının, MDB-nin və əlbəttə ki, digər beynəlxalq təşkilatların rəyini qeyd etmək istəyirəm. Seçkilərin nəticələrini eyni zamanda beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən keçirilmiş rəy sorğuları da təsdiqləyir.

Bir sözlə, bu seçkilərdə Azərbaycan demokratiya yolunda növbəti uğurlu addım atmışdır və bir daha sübut etmişdir ki, Azərbaycan demokratiyaya sadıqdır.

Prezident qeyd etmişdir ki, son illər ərzində ölkədə gedən quruculuq prosesini də seçkilərin nəticələrinə öz müsbət təsirini göstərmişdir. İndi Azərbaycan uğurla, sürətlə və hərtərəfli inkişaf edir. Əlbəttə ki, Azərbaycan vətəndaşları bu realıqları nəzərə alaraq seçkilərdə həm fəallıq göstərmiş, eyni zamanda, ölkədə aparılan siyasətə bir daha öz səslərini vermişlər. Ölkəmizdə sabitlik təmin edilir, möhkəmlənir. Hər bir ölkə üçün sabitlik başlıca şərtidir. Sabitlik pozulduqda əlbəttə ki, ölkə inkişaf edə bilməz, ölkəyə sərmayə cəlb etmək mümkün olmaz və ölkə öz etibarlılığını itirə bilər.

Azərbaycanda sabitlik xalqın iradəsi ilə təmin edilir. Xalq tərəfindən bizim siyasətimizə verilən dəstək ölkəmizdə, cəmiyyətimizdə bu gözəl ab-havanı yaradıb. Bu gün Azərbaycan sabitlik baxımından dünyada seçilən ölkələrdəndir, xüsusilə indiki şəraitdə. Biz görürük ki, müxtəlif yerlərdə, müxtəlif bölgələrdə, bizim bölgədə, Yaxın Şərqdə, Avropada, MDB məkanında sabitlik pozulur. Çox xoşagəlməz proseslər gedir. Azərbaycan düşünülmüş siyasət apararaq sabitliyi möhkəmləndirir. Bu, əlbəttə ki, bizim uğurlu inkişafımız, gələcək uğurlu inkişafımız üçün də əsas şərt olaraq qalır.

Ölkəmizdə millətlərə, dinlərə münasibətlər ən yüksək səviyyədə həll olunur. Artıq sirs deyil ki, bütün beynəlxalq qurumlar, mötəbər təş-

kilatlar Azərbaycanı bu sahədə nümunə kimi göstərirlər. Bu, realıqdır, bu, həqiqətdir. Bu, bizim siyasətimizin təzahürüdür.

Bir sözlə, seçkilərin nəticələrinə, əlbəttə, dediyim bu amillər öz müsbət təsirini göstərmişdir. Bu gün öz işinə başlayan beşinci çağırış Milli Məclisin qarşısında da çox ciddi məsələlər durur. Əminəm ki, Milli Məclis ölkəmizin hərtərəfli inkişafına səmərəli şəkildə xidmət edəcəkdir. Bizim bütün planlarımız, bütün təşəbbüslərimiz Milli Məclis tərəfindən dəstəklənəcək və beləliklə, ölkəmizin uğurlu inkişafı təmin ediləcək. Eyni zamanda, deputatlar tərəfindən irəli sürüləcək təşəbbüslər, qanun layihələri ölkəmizin hərtərəfli inkişafına xidmət edəcəkdir.

Dövlət başçısı qarşısında duran bəzi vəzifələr haqqında fikirlərimi bildirmişdir. O, demişdir: - Baxmayaraq ki, son illər ərzində

böyük uğurlar əldə edilib, həll olunmamış, həllini gözləyən problemlər var. Biz öz fəaliyyətimizi bu problemlərin həllinə yönəltməliyik. Problemlərin arasında birinci məsələ Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll olunmasıdır. Əlbəttə ki, son illər ərzində bu sahədə heç bir irəliləyiş yoxdur. Ona görə ki, Ermənistan tərəfi sülh istəmir, münaqişəni həll etmək istəmir. Vaxt uzatmaq istəyir, müxtəlif bəhanələrlə danışıqlardan boyun qaçıdır, təmas xəttində törədilən təxribatları da, Azərbaycanın bu təxribatlara adekvat cavabını da bəhanə kimi gətirir ki, danışıqlar prosesini pozsun.

Bugünkü Ermənistan süni dövlətdir, tarixi Azərbaycan torpağında yaradılıb. Münaqişənin həlli ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi əsas rol oynayır. Bu qətnamələrdə birmənalı şəkildə göstərilir ki, erməni silahlı qüvvələri işğal edilmiş torpaqlardan qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılmalıdır. Bu qətnamələr yerinə yetirilməlidir. Bu münaqişənin həlli üçün başqa sənəd ola da bilməz.

Bu gün əfsuslar olsun ki, dünyada beynəlxalq hüquq normaları arxa plana keçibdir. İndi güc amili əsas rol oynayır. Kim güclüdür, o da haqlıdır. Biz daha da güclü olmalıyıq. Biz ölkəmizi gücləndiririk. Uzun illər iqtisadi islahatlarla, - burada digər amillər də rol oynayır, - hərbi potensialın möhkəmləndirilməsi ilə məşğuluq. Biz daha da güclü olmalıyıq. Həm siyasi, həm iqtisadi, həm hərbi gücümüz daha da artmalıdır.

Yenə də deyirəm, Azərbaycan öz yolu ilə gedəcək. Heç bir ölkə qondarma "Dağlıq Qarabağ qurumu"nu tanımır, tanımayacaqdır. Biz buna heç vaxt imkan verməyəcəyik, öz diplomatik, siyasi səylərimizi gücləndirəcəyik.

SƏH. 2

Bioloji Təbabət Klinikası Almaniya - Azərbaycan

Üstünlükləri:

- Özünübərpa və müdafiə mexanizmlərinin pozulmuş funksiyalarının bərpası
- Xəstəliyin deyil xəstənin müalicəsi
- Yalnız təbii tərkibli potensiyalaşdırılmış dərman preparatlarından istifadə

MÜAYİNƏLƏR:

- Avtomatlaşdırılmış müasir laboratoriya vasitəsilə biokimyəvi, hematoloji, kliniki analizlər
- Çoxfunksiyalı, məsafədən idarə olunan rəqəmsal rentgen vasitəsilə onurğa, sümük- oynaq xəstəliklərinin müayinəsi
- Qaranlıq sahəli mikroskop vasitəsilə qanın funksional və keyfiyyət analizi
- 4D rejimli USM aparatı vasitəsilə ginekoloji, baş- beyin və qanın boşluğunun müayinəsi
- KT (kompüter tomoqrafiya)
- İkienerjili-rentgenoloji densitometr vasitəsilə sümük-oynaq xəstəliklərinin müayinəsi (osteoporozun erkən aşkarlanması)
- Videoendoskopiya (bronxoskopiya, qastrokopiya, kolonoskopiya, kolposkopiya)
- AFGEN Genetik diaqnostika mərkəzi (Türkiyənin Ege Universitetinin professoru Afq bərdəlinin rəhbərliyi ilə fəaliyyət göstərən müasir laboratoriyada bütün növ genetik xəstəliklərin dəqiq analizləri aparılır)
- BRD (biorezonans diaqnostika)- vasitəsilə virus və qurd xəstəliklərinin müayinəsi və müalicəsi
- EEQ -beyin hüceyrələrinin aktivliyi öyrənilir
- PZR laboratoriya aparatı vasitəsilə dəqiq və keyfiyyətli analizlər
- Elektromiografiya – periferik sinir sistemi xəstəliklərinin diaqnostikasi və oxşar xəstəliklərlə differensial diaqnostikasi aparılır.

MÜALİCƏLƏR:

- Plazmaferez
- Homeosiniatriya
- Ozonoterapiya
- Hidrokolonoterapiya
- Drenaj terapiya
- İynəbatırma (akupunktura)
- Tibbi kosmetologiya
- Şərq təbabəti ilə müasir təbabətin sintezi Biopunktura
- Osteopatiya
- Manual terapiya
- Autohemoterapiya
- Hirudoterapiya

Müasir aparatura ilə təchiz olunmuş müasir fizioterapiya şöbəsində ESWT, WINPLATE, Lazer, Maqnit aparatlarıyla elektroterapiya, Reabilitasiya, Massaj, Kinezioterapiya müalicələri aparılır.

"BiolojiTəbabət" klinikası
Ünvan: 3-cü mkr. Pişvarı küç., 110
("Məmar Əcəmi" metro stansiyasının yaxınlığı)
Telefon: (012) / (070) 430 89 89
(050) / (055)
e-mail: bioklinik@biolojitebabat.az

Prezident İlham Əliyev ISESCO Baş Konfransının XII sessiyasının açılışında iştirak edir

Prezident İlham Əliyev ISESCO Baş Konfransının XII sessiyasının açılışında iştirak edir.

Noyabrın 26-da Bakıda İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının (ISESCO) Baş Konfransının XII sessiyası işə başlayıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı, ISESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva sessiyada iştirak ediblər.

Dövlətimizin başçısı sessiyanın açılışında çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev onun Sərəncamı ilə

ISESCO-nun baş direktoru Əbdüləziz Osman əl-Tuveyrcinin "Dostluq" ordeni ilə təltif olunduğunu bildirmiş və yüksək dövlət mükafatını ona təqdim etmişdir.

ISESCO-nun baş direktoru Əbdüləziz Osman əl-Tuveyrci çıxış edərək Azərbaycanın yüksək dövlət ordeninə layiq görüldüyünə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirib.

Sonra Nigeriya nümayəndəsinə ISESCO-nun 2015-ci il üzrə "Savadlılıq" mükafatı təqdim edilib.

Özbaşına tikintilərlə bağlı monitoring gücləndirildi

Torpaq sahələrindən qanunsuz istifadə və özbaşına tikintilərlə bağlı monitoring-araşdırma tədbirləri gücləndirilib. Bu barədə Trend-ə Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsindən məlumat verilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış müvafiq sərəncamla Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi haqqında qanun təsdiq olunub. Sərəncamla torpaq üzərində mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququnu pozma və dövlətin müstəsna mülkiyyətində olan

torpaq sahələrinə dair qanunsuz qərar vermə ilə əlaqədar cəzalar sərtləşdirilib.

Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi artıq sərəncamın icrası ilə bağlı müvafiq monitoring-araşdırma tədbirlərinə başlayıb. Torpaqların təyinatı ilə bağlı qanunvericiliyin tələblərinin qorunması istiqamətində tədbirlər gücləndirilib. Yaradılmış monitoring qrupları tərəfindən respublikanın müxtəlif bölgələri, eləcə də Bakı və Abşeron üzrə torpaq reydlərinə start verilib. Belə qruplar paralel olaraq bütün ölkə üzrə torpaqların özbaşına zəbt

olunması, qanunsuz tikintilərin aparılması, təyinatına zidd istifadə və torpaq sahələri barədə qanunsuz qərarların verilməsi faktlarını araşdırır. Kənd təsərrüfatı torpaqlarda qanunsuz yaşıyış evi və ya digər obyektlərin tikintisi, torpaqların təyinatının qanunsuz dəyişdirilməsi, dövlət torpaqlarının zəbt olunması kimi hallar müəyyən edilir. Belə qanunsuz hərəkətlər nəticəsində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların sahəsi azalır, torpağın məqsəddli istifadəsinə maneələr ortaya çıxır, qanunsuz tikintilərin sayı artır.

Moldova vergi administrasiyasının rəhbəri Vergilər Nazirliyində olub

Noyabr ayının 24-də vergilər naziri, 1-ci dərəcəli dövlət vergi xidməti müşaviri Fazil Məmmədov Moldova Respublikasının Maliyyə Nazirliyi yanında Baş Dövlət Vergi Müfəttişliyinin Azərbaycanı səfərdə olan nümayəndə heyətinin rəhbəri İon Prişekaru ilə görüşmüşdür.

F. Məmmədov son illər ölkəmizdə bütün sahələrdə ciddi nailiyyətlər əldə olunduğu barədə məlumat verərək, bu uğurların əsasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi al-

tında həyata keçirilən düşünülmüş iqtisadi siyasətin dayandığını bildirmişdir. Azərbaycan və Moldova respublikaları arasında işgüzar münasibətlərin ildən-ilə inkişaf etdiyi, son illər bu ölkələrin vergi xidmətləri arasında əməkdaşlığın, vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təcrübə mübadiləsinin müsbət nəticələr verdiyi, mövcud əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsinin zəruriliyi qeyd edilmiş, qonağa ölkəmizin vergi sistemində aparılan islahatlar və bu sahədə əldə olunan uğurlar haqqında

ətraflı məlumat verilmişdir. İon Prişekaru səmimi qəbula görə təşəkkürünü bildirmiş, öz ölkəsinin Azərbaycanla əlaqələrə mühüm əhəmiyyət verdiyini diqqətə çatdırmışdır. Son illər yüksək iqtisadi artıma nail olan Azərbaycanla Moldovanın vergi xidmətləri arasında mövcud olan sıx əməkdaşlıqdan məmnunluğunu ifadə edən qonaq təcrübə mübadiləsinin daha da dərinləşdirilməsinin, mübadilə proqramlarının davam olumasının zəruriliyini qeyd etmişdir. Moldova

Baş Dövlət Vergi Müfəttişliyinin nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfəri çərçivəsində nəzərdə tutulmuş işgüzar proqramın çox zəngin və maraqlı olduğunu bildirən İ. Prişekaru ikitərəfli münasibətləri daha da inkişaf etdirmək üçün müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələri arasında bu cür səfərlərin gələcəkdə də təşkil olunmasının vacibliyini vurğulamışdır. Görüşdə vergilər sahəsində əməkdaşlığın cari vəziyyəti və inkişaf perspektivləri müzakirə edilmişdir.

"airBaltic" Bakıya mütəmadi reysləri bərpa edə bilər

Latviyanın "airBaltic" aviasirkəti Bakı və Rıqa şəhərləri arasında mütəmadi reysləri bərpa edə bilər.

Trend-in məlumatına görə, bunu Latviyanın iqtisadiyyat naziri Dana Reizniece-Ozola Bakıda mətbuat konfransında deyib. Onun sözlərinə görə, "airBaltic" Bakıya reyslər həyata keçirməyə davam edir, lakin onlar yalnız yay mövsümündə icra olunur: "Bu, turizm əlaqədar olaraq uçuşlara məhz yayda tələbatın artması ilə əlaqədardır".

Vergilər Nazirliyində görüş

Noyabr ayının 19-da Vergilər Nazirliyində Amerika-Azərbaycan Ticarət Palatasının təşəbbüsü ilə ölkəmizdə səfərdə olan ABŞ Ticarət Departamentinin və bu ölkəni təmsil edən şirkətlərin nümayəndələrinin ticarət missiyasının rəhbəri, ABŞ ticarət katibinin Avropa, Orta Şərqi və Afrika regionu üzrə köməkçisinin müavini Maykl Lalli ilə görüş keçirilmişdir.

Vergilər nazirinin birinci müavini, 3-cü dərəcəli dövlət vergi xidməti müşaviri Natiq Əmirov qonaqlara ölkəmizin vergi sistemində aparılan islahatlar və bu sahədə əldə olunan uğurlar haqqında məlumat vermiş, Amerika-

Azərbaycan Ticarət Palatası və digər ictimai təşkilatlar ilə ardıcıl keçirilən işgüzar görüşlərin əhəmiyyətini vurğulamışdır. Qeyd olunmuşdur ki, Azərbaycanda həyata keçirilən vergi siyasəti ölkədə biznes mühitinin təkmilləşdirilməsinə yardım edir və Vergilər Nazirliyi bu mühitin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində ictimai təşkilatlarla müxtəlif müzakirələrin keçirilməsinə böyük önəm verir. Vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi, vergi dərəcələrinin optimallaşdırılması məqsədilə qanun layihələri hazırlanarkən ölkədə fəaliyyət göstərən yerli və xarici biznes strukturlarının, ictimai təşkilatların rəyləri nəzərə alınır.

Maykl Lalli Azərbaycanda olmasından məmnunluğunu ifadə edərək səmimi qəbula görə minnətdarlığını bildirmişdir. Qonaq Azərbaycanda vergi sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində texniki imkanların genişləndirilməsi, vergi sistemi və inzibətçiliğinin rəqabətqabiliyyətliliyinin təmin edilməsi, iqtisadiyyatın strukturunu formalaşdırması, innovasiyaların dəstəklənməsi siyasətində vergilərin stimullaşdırıcı rolunun artırılması ilə bağlı Vergilər Nazirliyinin həyata keçirdiyi tədbirləri yüksək qiymətləndirmişdir. Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən "Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi" layihəsi çərçivəsində çap olunub.

Bölgələrdə yüksək dinamika qorunub saxlanılır

2015-ci ilin son aylarına qədər qoyuruq. Ölkə üzrə aparılan iqtisadi təhlillər göstərir ki, bu ili də yüksək nəticələrlə başa vuracağıq. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin 9 ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında demişdir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edir. Bu, özlüyündə böyük göstəricidir. Çünki dünyada və bölgələrdə gedən proseslər göz qabağındadır. Həm bölgədə, həm Avropada böhran yaşanır, iqtisadi, hərbi, siyasi böhran. Belə şəraitdə iqtisadi inkişafa nail olmaq, əlbəttə ki, böyük nailiyyətdir. Doqquz ayda Azərbaycan iqtisadiyyatı 3,7 faiz artmışdır. Ən sevincindirici hal ondan ibarətdir ki, qeyri-neft iqtisadiyyatımız 6 faizdən çox artmışdır ki, bu da aparılan islahatların nəticəsidir. Sənaye istehsalı 2,1 faiz, qeyri-neft sənayesi isə 10 faiz artmışdır. Cənab prezidentin dilə gətirdiyi inkişaf və yüksəliş respublikamızın bütün bölgələrində özünü göstərmişdir. Ölkəmizin qərb bölgəsində yerləşən Daşkəsən və Samux rayonları da bu qəbiləndir.

«YENİ DAŞKƏSƏN» LAYİHƏSİ HAZIRLANIB

Dağlar qoynunda yurdlaşan Daşkəsən rayonunda 2015-ci ildə görülməli işlərin miqyası, istehsal olunan məhsulların həcmi, əhaliyə göstərilən xidmətlərin səviyyəsi xeyli yüksəlib. Belə ki, əsas sahələr üzrə istehsal olunmuş məhsulların və xidmətlərin ümumi həcmi əvvəlki ilə nisbətən 2,3 faiz artıb. Cari ilin doqquz ayında sənaye üzrə 4,4 milyon manatlıq, kənd təsərrüfatı üzrə 21,1 milyon manatlıq məhsul istehsal olunub ki, bu da keçən illə nəticələrdən çoxdur. Nəqliyyat, rabitə, ticarət və digər xidmət növləri üzrə artım baş verib. Müvafiq dövr ərzində rayonda bir sıra tikinti, təmir-bərpa, yenidənqurma, abadlıq-quruculuq işləri görülmüş və hazırda bu işlər vüsətini azaltmadan davam etdirilir. Yeni tikilən kənd təsərrüfatı idarəsinin, Alunitdağ qəsəbəsində 35/6 kv-lıq elektrik yarımstansiyasının tikintisi davam etdirilir. Qabaq-təpə-Astaf avtomobil yolunda 2 ədəd körpünün tikintisi başa çatmaq üzrədir. Daşkəsən şəhərində Qarabağ müharibəsi əlilləri və şəhid ailələri üçün 36 mənzilli yaşayış binasında inşaat işlərinə start verəcək. Müvafiq müddət ərzində Yol İstismar idarəsi tərəfindən yollarda 595 min manatlıq təmir-bərpa işləri görülmüşdür. 3300

nəfər əhalinin yaşadığı 9 yaşayış məntəqəsini birləşdirən 25 km uzunluğunda Daşkəsən-Əmirvar-Qabaq-təpə avtomobil yolunun tikintisi üzrə müvafiq sənədlər aidiyyəti üzrə qurumlara təqdim olunmuş və bu tədbirlərin görülməsi regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair 2014-2018-ci illər Dövlət Proqramının daxili strukturunda özünə yer almışdır. Hazırda Daşkəsənin uzunmüddətli inkişafını özündə ehtiva edən «Yeni Daşkəsən» layihəsi hazırlanmış və bununla əlaqədar müvafiq qurumlar tərəfindən müsbət rəylər alınmışdır. Daşkəsən rayonunun perspektiv inkişaf planında iki amil nəzərə alınıb. Burada dağ-mədən sənayesinin inkişafı və turizm potensialının möhkəmləndirilməsi ön mövqədə dayanır. Saf suyu, təmiz havası, füsunkar gözəlliyi olan Xoşbulaq yaylağı ərazisində də xeyli sayda infrastruktur tədbirlərinin görülməsinə zərurət duyulur. Cari ilin doqquz ayı ərzində əhalinin elektrik enerjisi, qaz, istilik və içməli su təchizatı ilə bağlı problemlərin həll olunması istiqamətində bir sıra təmir-bərpa, yenidənqurma tədbirləri həyata keçirilmişdir. 2015-ci ilin may ayının 15-də Azərbaycan hökuməti və İslam İnkişaf Bankı tərəfindən maliyyələşdirilən «Daşkəsən su və kanalizasiya sistemlərinin yenidən

qurulması» layihəsinin icrasına başlanmışdır. Daşkəsən şəhərində həmin layihə üzrə 2500 kubmetr su tutumu olan içməli su anbarının təməlləşmə mərasimi keçirilmişdir. Layihə üzrə magistral su xəttinin 90 kilometrindən 18 kilometrini, şəhərdaxili su xəttinin 16,7 kilometrindən 3,2 kilometrini, şəhərdaxili kanalizasiya xəttinin 13 kilometrindən 2,5 kilometrini çəkilməsi, nəzərdə tutulan digər tədbirlərin icrası üzrə işlər davam etdirilir. Hazırda həmin layihənin həyata keçirilməsi üzrə 235 nəfər çalışır ki, bunun da 111 nəfəri yerli sakinlərdir. Bu mühüm tədbirin həyata keçirilməsi nəticəsində Daşkəsən şəhərinin əhalisi fasiləsiz olaraq ekoloji cəhətdən təmiz su ilə təmin olunacaqdır. Bu müddət ərzində Daşkəsən elektrik şəbəkəsi tərəfindən 43 ədəd transformator təmir edilmiş, 8,5 km elektrik xəttində təmir işləri aparılmış, 79 ədəd dayaq, 4,6 km yararsız naqıl yeniləri ələ əvəz olunmuş, 76 ədəd yeni saygac quraşdırılmış və 105 ədəd qüsurlu saygac dəyişdirilmişdir. 2015-ci ilin ölkə prezidenti tərəfindən «Kənd təsərrüfatı ili» elan edilməsi rayonun aqrar sektorunun inkişafına tökan vermiş, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı 6,7 faiz artmışdır. İndiyədək Daşkəsənin yay otlaqları əraziləri digər rayonlarla müştərək istifadə edilirdi. Bu isə özlüyündə qar-

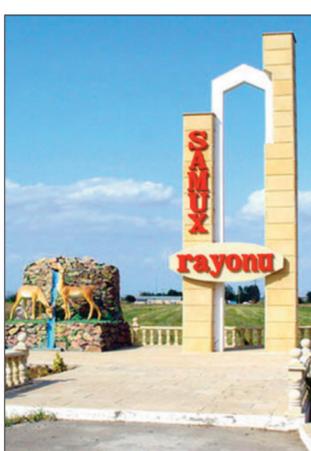
şılıq, bəzi hallarda qarşıdurma yaradırdı və rayonda heyvandarlığın inkişafına əngəl törədirdi. Yay otlaq Dövlət Fondu torpaqlarının Daşkəsən rayonunun səlahiyyətinə verilməsi haqqında aidiyyəti qurumlar qarşısında məsələ qaldırıldı. Bütün Kabinetinin 21 iyun 2013-cü il tarixli qərarı ilə yay otlaq sahələrinin idarə olunması yerli icra hakimiyyətinin səlahiyyətinə verildi və daşkəsənliyə uzun illərdir narahat edən problemlərdən biri həll olundu. Bütün görülən tədbirlər özünün müsbət nəticəsini göstərməkdədir.

SAMUXDA İQTİSADI GÖSTƏRİCİLƏR YÜKSƏLİR

Ötən illərdə olduğu kimi, 2015-ci il də Samux rayonu üçün uğurlu olmuş, rayonun sosial-iqtisadi həyatında ciddi irəliləyişlər baş vermişdir. İqtisadi göstəricilərə diqqət yetirdikdə bütün sahələrdə artım müşahidə olunur. Belə ki, ilin əvvəlindən 82 milyon 608 min manatlıq və yaxud keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8 faiz çox məhsul istehsal olunmuş və xidmətlər göstərilmişdir. Sənayedə 1,95 faiz, kənd təsərrüfatında 9,3 faiz, nəqliyyatda 7,2 faiz, rabitədə 4,5 faiz artım baş vermişdir. Bütün maliyyə mənbələri hesabına əsas kapitala yönəldilən investisiya 5 milyon 650 min manat təşkil etmiş, tikinti-quradurma işlərinin həcmi 5 milyon 203 min manat olmuşdur. Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair üçüncü mərhələ Dövlət Proqramı (2014-2018-ci illər) çərçivəsində Samux rayonunda xeyli sayda tədbirlər həyata keçirilmişdir. Cari ilin doqquz ayı ərzində inşasına keçən il başlanmış və hər biri 100 yerlik olan körpələr evi-uşaq bağçasının tikintisi başa çatmış, onlar lazımı avadanlıqlarla təchiz edilmiş və ilin sonunacan fidan balaların ixtiyarına verəcəkdir. Bağçaların tikildiyi küçələrdə abadlıq işləri aparılmış, yeni harsarlar çəkilmiş, səkilyar yenilənmiş, yaşılıq zolaqları yaradılmış, küçələrə asfalt örtüyü salınmışdır. Samux şəhəri 3 saylı uşaq bağçasının həyatında, onun ətrafında tikinti-abadlıq işləri görülmüş, geniş meydan yaradılmış, su və kanalizasiya xətti çəkilmiş, qazon sahələri yaradılmış, çəmənliklər salınmış və dekorativ ağaclar əkilmişdir. Samux şəhərinin

Heydər Əliyev prospektində, Nizami Gəncəvi və M.Ə.Sabir küçələrində tikinti-quruculuq işləri aparılmış, küçələrə bordür düzülüb, piyada hissələrə tamet vurulmuş, gül-çiçək kolları əkilmiş, yollara yeni asfalt örtüyü salınmışdır. Qovlarsan kəndində yaşayış binalarının qarşısı asfaltlanmış, ərazi başdan-başa abadlaşdırılmış, yeni tibb məntəqəsi tikilib tamamlanmış və yaxın vaxtlarda istifadəyə verəcəkdir. Kənddə mini stadion tikilib istifadəyə verilmiş, orta məktəbin idman zalı müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuşdur. Rayonun Ziyalı kəndinin yeni tibb məntəqəsi tikilərək istifadəyə verilmişdir. Samux rayonu Kənd Təsərrüfatı İdarəsinin və laboratoriya binasının tikintisi son tamamlama mərhələsindədir. Eyni zamanda, Qarabağ əlilləri və şəhid ailələri üçün 4 fərdi evin tikintisi davam etdirilir. Cari ilin doqquz ayı ərzində Qarayeri, Qırmızı Samux qəsəbələrində, Sarıqamış, Qovlarsan, Yenikənd, Sahlalı, Burunqovaq və Hacallı kəndlərində daxili küçə və yollarda aparılan təmir işləri başa çatdırılmış və ümumilikdə 22400 kvadratmetr sahədə asfalt işləri görülmüşdür.

Rayon iqtisadiyyatında sahibkarlığın çəkisi günbəgün artır. Bir fakta diqqət çəkək. Təkcə bu ilin doqquz ayı ərzində 468 yeni sahibkarlıq subyekti fəaliyyətə başlamışdır ki, bunun 5-i hündür qəxsdir. Sarıqamış heyvandarlıq kompleksində saxlanılan iribuynuzlu cins mal-qaranın sayı 2700-ə çatdırılmışdır. Burada gün ərzində 5000 litr süd istehsal olunur. 2015-ci ilin oktyabrın 1-i tarixinə iribuynuzlu mal-qaranın sayı 20890 baş, qoyun və keçilərin sayı 166507 baş olmuşdur. 2016-cı ilin məhsulu üçün 2836 hektar sahədə şum qaldırılmış, 602 hektar sahədə səpin aparılmışdır. Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən, 885 nəfər buğda istehsalçısına 94552 manat vəsait plastik kartlar vasitəsi ilə ödənilmişdir. Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən inşa edilən «Aqroenerji» kompleksinin tikintisində işlər vüsətini artırmış, burada 8 mindən çox panel quraşdırılmışdır ki, bu da 2,8 meqavatt elektrik enerjisi istehsalı deməkdir. Kompleksin inzibati binasında inşaat işləri sona çatmaq üzrədir. Azərbaycan Respublikası Preziden-

tinin «Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının dövlət dəstəyi haqqında» 23 yanvar 2007-ci il tarixli sərəncamına uyğun olaraq, 2015-ci ildə rayonun 23 ərazi komissiyası üzrə 7332 nəfər istehsalçısına 889646,5 manat yardım verilmiş, həmçinin «Aqroservis»in rayon filialı tərəfindən güzəştli şərtlərlə 275 istehsalçısına 314 ton azot, 30 ton fosfor və 50 ton amofos gübrəsi 70 faiz güzəştə satılmışdır. Kənd təsərrüfatında yüksək məhsuldarlığı şərtləndirən mühüm amillərdən biri suvarma suyu ilə təchizatın səviyyəsidir. Cənab prezidentin 25 dekabr 2015-ci il tarixli müvafiq sərəncamına uyğun olaraq Samux rayonunda da bu istiqamətdə xeyli tədbirlər görülmüşdür. 2015-ci il ərzində rayonun ən çox ehtiyac duyulan ərazilərində 11 ədəd subartezian quyusunun qazılması nəzərdə tutulmuş və bu işlər ilin sonuna qədər başa çatdırılacaq. Rayon əhalisini dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təmin etmək üçün 2015-ci ilin doqquz ayı ərzində 17 ədəd müxtəlif güclü transformator əsaslı, 28 ədəd isə cari təmir edilmişdir. Qəsəbə və kəndlərdə yararsız elektrik dayaqları, naqillər yenilənmiş və digər vacib tədbirlər görülmüşdür. Əhalinin qız təminatının yaxşılaşdırılması istiqamətində işlər davam etdirilmiş, rayonun 23 yaşayış məntəqəsi tam qazlaşdırılmışdır. Cənab prezident tərəfindən 2015-ci ilin «Kənd təsərrüfatı ili» elan edilməsi qarşısında yeni vəzifələr qoymuşdur. Hazırda Samux rayonunda iri toxumçuluq və heyvandarlıq komplekslərinin, soyuducu terminaların, emal sahələrinin yaradılması üzərində gərgin iş gedir. Qarşıda duran vəzifələrin uğurla icra olunması Samux rayonunun iqtisadi potensialını yüksəltməklə yanaşı, güclü ixrac imkanları yaradacaqdır.

Zülfü İLYASOV, «İqtisadiyyat» qəzetinin bölgə müxbiri

20 СОВЕТОВ ТЕМ, КТО ХОЧЕТ ЭФФЕКТИВНЕЕ ЭКОНОМИТЬ

Когда встает вопрос о том, чтобы разбогатеть, формула проста: тратить меньше, экономить больше. Но проще сказать, чем сделать. Чтобы сэкономить значительную сумму денег, необходимо совершить огромное усилие. Придется изменить свой стиль жизни, а это бывает совсем не просто.

Как именно это сделать? Ниже приводятся 20 советов для тех, кто хочет лучше и эффективнее экономить. Эти советы уже помогли многим людям более эффективно и разумно тратить свои деньги.

дуктов и полуфабрикатов.

Да, эта еда выглядит очень аппетитно, но если вы голодны, вы будете бросать в вашу корзину все, на что упадет ваш взгляд, не задумываясь о том, сколько это будет стоить. До похода в магазин постарайтесь перекусить. Ваш бюджет скажет вам спасибо.

Ходите в продуктовый как можно реже

Чем меньше времени вы проводите в продуктовом магазине, тем меньше вы тратите.

Вспомните о том, когда вы в последний раз заходили в продуктовый, чтобы купить там пару вещей. Вы купили только то, что вам было нужно? Или все-таки вы поддались импульсу и купили что-то еще?

Да, такое случается часто, и если вы часто бываете в магазине, то вы совершаете такие покупки тоже чаще.

Консультанты советуют ходить в продуктовый один раз в месяц. Однако не стоит резко менять свои привычки. Начните с небольших перемен: ходите в продуктовый раз в неделю.

Даже в этом случае вы почувствуете положительный эффект на ваш семейный бюджет. А затем вы можете плавно переходить к одному походу в продуктовый в неделю.

Снимайте деньги только в банкоматах вашего банка

Неважно, лень это или незнание, но многие из нас платят комиссии за снятие денег с банкоматов других банков.

Это кажется небольшой суммой, однако если подсчитать, сколько было потрачено на эту комиссию за более длительный период, то сумма станет значительной.

Чтобы избежать этого, нужно просто снимать деньги с банкоматов своего банка. Ста-

Автоматизируйте свои финансы

Большую часть счетов можно оплачивать в режиме онлайн. Кроме того, многие банки предлагают услугу автоматического платежа.

Попробуйте подключить эту услугу для ежемесячных платежей, таких как интернет, ЖКУ, мобильная связь и так далее. В этом случае вам не придется каждый месяц вспоминать о необходимости заплатить по счетам, а кроме того, вы не пропустите платеж. И вам не будут начислены пени за просрочку.

Автоматические платежи можно подключить для любого вида платежей. Однако при этом важно регулярно проверять, все ли идет хорошо с вашими автоматическими платежами, чтобы быть уверенным в том, что платежи по какой-то причине не просрочены.

Переходите на наличность

Исследования показывают, что люди тратят намного больше, когда используют кредитные карты вместо наличных денег. Поэтому если вы хотите сократить расходы, переходите на наличность.

Переход на наличность выглядит так: вы не используете при покупках карты, а перед тем, как снять деньги, подсчитываете, сколько вам необходимо для каждой определенной покупки, и расплачиваетесь только теми деньгами, которые вы сняли.

Когда у вас заканчиваются деньги, вы не совершаете покупку до следующего запланированного обналичивания денег.

Отмените все неиспользуемые подписки и начните платить по факту использования

Отмените все подписки, которые вы не используете – журналы, кабельное телевидение, абонемент в спортзал и так далее.

Отключите кабельное телевидение – вы вряд ли смотрите все 100 каналов, которые у вас подключены. Начните платить только за те фильмы и передачи, которые вы действительно смотрите.

Если вы не занимаетесь регулярно в спортзале, то лучше не покупайте абонемент, а платите каждый раз, когда вы туда приходите.

Есть важный психологический момент в таком методе оплаты: вы будете более разумно подходить к своим тратам и будете ценить то, за что вы платите.

Поговорите о финансах со своим супругом или супругой

Обсуждайте ваши личные расходы, составляйте планы по затратам и экономии с вашим супругом или супругой. Только так ваша семья сможет начать экономить и добиться финансового успеха в будущем.

Консультанты по персональным финансам отмечают, что в семье экономия возможна лишь тогда, когда оба супруга заинтересованы в этом и работают как одна команда.

Они часто предупреждают, что если оба партнера не заинтересованы в решении финансовых вопросов, то вряд ли семье удастся добиться успеха.

Не гонитесь за брендами

Старайтесь не покупать брендовые товары, старайтесь чаще покупать в обычных магазинах. Важно расставлять приоритеты, так как невозможно покупать всегда самое лучшее.

Брендовые товары, как правило, очень высоки по стоимости, которая зачастую не соответствует их реальной ценности. Поэтому не стоит сторониться обычных магазинов. На чем вы можете сэкономить: косметические средства, продукты питания, одежда, товары для животных?

(Продолжение следует)

Записывайте все ваши расходы

Консультанты по финансовому планированию дают очень важный совет – необходимо каждый месяц записывать все свои расходы и анализировать их.

Они уверены, что после того, как вы все запишите, вы обязательно увидите, что каких-то трат можно было бы избежать. Это и будет первым шагом на пути к экономии.

Этот совет выручал очень многие семьи, живущие в довольно стесненных финансовых условиях.

Кроме того, есть различные приложения для мобильных устройств, позволяющих упростить этот процесс и автоматически подсчитывать ваши расходы. Вы можете установить одно из таких приложений или же записывать расходы от руки.

Важно делать это регулярно и записывать абсолютно все, даже самые небольшие расходы, которые вы совершаете в течение дня.

Ешьте приготовленную дома еду

Счета за питание в ресторанах, как правило, очень высоки, именно поэтому чем больше и чаще вы едите дома, тем лучше это для вашего бюджета.

Кроме того, домашняя еда, как правило, более здоровая и полезная, чем еда, приготовленная в ресторане.

Постарайтесь готовить большие порции во время выходных, так чтобы на неделю у вас был запас еды, который вы можете взять с собой на работу и перекусить.

Не ходите в продуктовый магазин на голодный желудок

Консультанты по вопросам личных финансов уделяют этому вопросу очень большое значение. Вы можете существенно сэкономить на покупке продуктов питания,

если будете использовать небольшие ноу-хау.

В первую очередь важно ходить за продуктами на сытый желудок. Хотя это и кажется не очень важным, тем не менее, если вы пойдете за продуктами голодными, то это с высокой долей вероятности приведет к тому, что вы купите много ненужных про-

дуктов. Если вы избегаете снятия денег с чужих банкоматов. А если банкоматы вашего банка находятся далеко от вас, то планируйте свое время так, чтобы иметь возможность зайти и снять деньги.

В этом случае лучше снимать сразу крупную сумму, чтобы лишний раз не возникало искушение воспользоваться банкоматом чужого банка.

гда остаются на виду, информируя пользователя обо всех изменениях и новшествах происходящих в банке. Меню «Я хочу» - умный поиск с подсказками, поможет посетителям быстро перейти к нужной информации с первой страницы. Поисквик, который активен на любой странице сайта, позволяет не тратить время посетителя на лишнюю информацию и находить заданный продукт моментально. А самое главное на новом сайте доходность, процентная ставка и другие параметры мгновенно рассчитываются в соответствии с заданными значениями. При обновлении сайта команда руководствовалась созданием удобного и практичного функционала, что им вполне удалось.

Состоялась международная конференция Baku HR Experience 3

16-17 ноября в Азербайджане состоялась 3-я по счету международная конференция Baku HR Experience, посвященная самым последним тенденциям в области региональной и глобальной HR-индустрии. Главным спонсором мероприятия в качестве «Лучшего работодателя» в очередной раз выступает один из крупнейших банков Азербайджана - PASHA Bank.

В работе 2-дневной конференции приняли участие эксперты по вопросам кадровой политики, обладающих опытом работы в таких всемирно известных компаниях, как Unilever, The One Dubai, Diageo и др. В этом году приглашенные специалисты обсудили с местными экспертами последние тенденции и проблемы в области трудовых ресурсов, уделители

большое внимание таким темам, как влияние HR-политики на деятельность компании, польза программ развития талантов внутри организации, делились мнениями о роли и значении корпоративной культуры.

Отличительной чертой Baku HR Experience 3 стал интерактивный семинар «Создание среды, способствующей росту эффективности работы коллектива и его благосостояния», проведенный бывшим вице-президентом Philips Тедди Френком. В рамках семинара эксперты обсудили

практические решения, применяемые в вопросах мотивации персонала, эффективные методы обучения и воспитания молодых специалистов и т.д.

По словам директора Департамента человеческих ресурсов PASHA Bank Чимназ Гасымовой, Банк привлекает проведение подобных международных мероприятий в Азербайджане и оказывает поддержку Baku HR Experience уже третий год. «Мы уверены, что подобные мероприятия позволят наладить контакт и плодотворный обмен опытом между иностранными и местными экспертами в области управления человеческими ресурсами и создадут площадку для обсуждения современных проблем и трендов в этой сфере», - подытожила Ч.Гасымова.

PASHA Bank принял участие в деловых встречах в рамках визита торговой миссии США

Один из крупнейших банков Азербайджана – PASHA Bank – принял участие в деловых встречах, проведенных в рамках визита в Баку 18-20 ноября торговой миссии США. Визит, организованный Американско-азербайджанской торговой палатой (USACC), был осуществлен при поддержке Американских торговых палат в Азербайджане (AmCham Azerbaijan) и Турции (AmCham Turkey), Азербайджанского фонда

поощрения экспорта и инвестиций (AZPROMO), Bloomberg Media, Парка высоких технологий Азербайджана.

В составе иностранной делегации приняли участие представители таких государственных экономических

ведомств США, как Министерство Торговли и Агентство торговой службы США, а также 15 компаний, представляющие строительный, производственный, энергетический, образовательный, ИКТ и другие сектора экономики.

По словам Председателя правления PASHA Bank Талеха Кязымова, для расширения двустороннего торгового сотрудничества между нашими странами существует большой потенциал и данный визит дал американским компаниям хорошую возможность изучить азербайджанский рынок.

«Активно поддерживающий реальный сектор экономики PASHA Bank позитивно оценивает визит делегации иностранных бизнесменов в Азербайджан, что приведет к налаживанию деловых связей, увеличению объемов внешнеэкономической деятельности, привлекаемых инвестиций в страну. В свою очередь, PASHA Bank готов внести свой вклад в развитие деловых отношений и, позиционируя себя региональным инвестиционным банком, покрыть спрос на финансовые услуги и профессиональные консультации для бизнесменов, заинтересованных в ведении деятельности не только на местном рынке, но и на рынках Турции и Грузии», - подчеркнул Т.Кязымов.

Обновлённый сайт AGBank – Ваш удобный путеводитель в сфере финансовых услуг

AGBank запустил новый полностью обновленный сайт банка.

Больше года, как ряд программистов, дизайнеров и редакторов вел работу над новым сайтом банка, который отличается не только дизайном, но и удобной функциональностью. В стремлении сделать мир финансов проще и удобнее создатели сайта брали за главное то, как обычный пользователь ищет информацию, как мыслит. В новой структуре сайта все банковские предложения сгруппированы исходя из обычных жизненных целей и задач клиентов: ежедневное банковское обслуживание, оформление или оплата кредитов, прачальное обслуживание и т.д.. При входе на сайт новости все-

«АтаБанк» продолжает свои инвестиционные проекты

ОАО «АтаБанк» приняло участие в форуме, проводимом Национальным Фондом Поддержки Предпринимательства Министерства Экономики и Промышленности на тему «Льготное кредитование предпринимательства», состоявшегося 19-го ноября в поселке Геран Геранбойского

района. В мероприятии приняли участие около 100 предпринимателей из Геранбойского и окрестных районов.

В 2015 году посредством ОАО «АтаБанк» предпринимателям было выделено льготных кредитов на сумму 26 миллионов манатов.

Отметим, что ОАО «АтаБанк» является членом Национального Фонда Поддержки Предпринимательства с 2003 года и по сегодняшний день выделило льготных кредитов на сумму 115 миллионов манатов.

Функционирующий с 1993 года ОАО «АтаБанк» является высокотехнологичным универсальным банком. В настоящее время сеть ОАО «АтаБанк» состоит из 26 филиалов и отделений в Баку и регионах республики. Банк предоставляет полный спектр услуг корпоративным и частным клиентам.

Более детальную информацию о продуктах и услугах «АтаБанк» можно получить на сайте www.atabank.com и на странице банка в социальной сети www.facebook.com/atabank.

Latviyada Azərbaycan sahibkarlarına hər cür şərait yaradılacaq

Noyabrın 25-də Azərbaycanın iqtisadiyyat və sənaye naziri Şahin Mustafayev Bakıda səfərdə olan Latviyanın iqtisadiyyat naziri Dana Reiznice-Ozolanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb. İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyindən Trend-ə verilən məlumata görə, görüşdə Ş.Mustafayev Azərbaycan və Latviya arasında əməkdaşlığın uğurla inkişaf etdiyini qeyd edib, ölkələrimiz arasında əlaqələrin qarşılıqlı dostluq və tərəfdaşlıq prinsipləri üzərində qurulduğunu, əməkdaşlığın genişləndirilməsində qarşılıqlı rəsmi səfərlərin, keçirilən yüksək səviyyəli görüşlərin mühüm

əhəmiyyətini vurğulayıb. Qeyd edilib ki, indiyədək ölkələrimiz arasında 30-dan çox sənəd imzalanıb. Hazırda Azərbaycanda 30-dan artıq Latviya şirkəti fəaliyyət göstərir. Azərbaycan iqtisadiyyatı barədə məlumat verən Ş.Mustafayev ölkələrimiz arasında iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində, o cümlədən İKT, turizm, əczaçılıq, tranzit yükdaşımalara, ticarət, qeyri-neft sektoruna investisiya qoyulmuşu, Latviya şirkətlərinin ölkəmizdə yaradılan sənaye, aqrar parklarda iş-tirək, birgə müəssisələrin yaradılması sahələrində əməkdaşlıq üçün geniş imkanların olduğunu bildirib.

Latviyanın iqtisadiyyat naziri D.Reiznice-Ozola Azərbaycana səfəri çərçivəsində keçirdiyi görüşlərin əlaqələrimizin inkişafı baxımından əhəmiyyətli olacağını vurğulayıb. Latviya iqtisadiyyatına dair məlumat verən xanım nazir ölkəsinin Azərbaycanla əlaqələrin daha da genişləndirilməsində maraqlı olduğunu qeyd edib, ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlıq imkanlarına dair fikirlərini bölüşüb. Sonra iqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin dostları, Azərbaycanda İxrac və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) və Latviya İnvestisiyalar və İnkişaf Agentliyi-

ləri" çərçivəsində bir sıra tədbirlərin təşkil edildiyini qeyd edib, bu gün keçirilən Azərbaycan-Latviya biznes-forumunda Latviyanın 30-a yaxın şirkətlə təmsil olunduğunu bildirdi. Ölkəsinin Azərbaycanla əlaqələrin genişləndirilməsində maraqlı olduğunu diqqətə çatdıran latviyalı nazir bir sıra sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün geniş potensial olduğunu vurğulayıb, Latviyada biznes qurmaq istəyən Azərbaycan sahibkarlarına hər cür şərait yaradılacağını qeyd edib. Tədbirdə AZPROMO-nun rəhbəri Rüfət Məmmədov Azərbaycan sahibkarlarına göstərilən dövlət dəstəyi mexanizmləri barədə məlumat verib, bir sıra Latviya şirkətlərinin Azərbaycanla uğurla fəaliyyət göstərdiyini vurğulayıb. Latviya İnvestisiyalar və İnkişaf Agentliyinin nümayəndəsi Aris Kontans ölkəsinin iş adamları arasında sürətlə inkişaf edən Azərbaycan iqtisadiyyatına marağın böyük olduğunu bildirdi, sahibkarlar arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi, eləcə də yeni əlaqələrin qurulması baxımından ikitərəfli görüşlərin və biznes forumlarının əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. AZPROMO-nun nümayəndəsi Zaur Qardaşov Azərbaycanın investisiya mühiti və biznes imkanlarına dair, "Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı" MMC-nin nümayəndəsi Samir Məmmədov sənaye parkının fəaliyyətinə, Latviya İnvestisiyalar və İnkişaf Agentliyinin Azərbaycan nümayəndəliyinin rəhbəri Kaspars Abiks Latviya iqtisadiyyatı və biznes imkanlarına dair təqdimatlarla çıxış ediblər. Biznes-forum iş adamları arasında əməkdaşlıq imkanlarının müzakirə edildiyi ikitərəfli görüşlərlə davam etdirilib.

nin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan-Latviya biznes-forumu keçirilib. Bakı Biznes Mərkəzində təşkil edilmiş tədbirdə hər iki ölkədən rəsmi şəxslərlə yanaşı, sənaye, logistika, maliyyə, tibb və əczaçılıq, turizm, təhsil, tikinti və digər sahələrdə fəaliyyət göstərən 90-a yaxın sahibkar iştirak edib. Biznes-forumda çıxış edən Ş.Mustafayev ölkələrimiz arasında siyasi-iqtisadi əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu, əməkdaşlığın inkişafında dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərlərinin xüsusi əhəmiyyətini vurğulayıb. Azərbaycan "Latviya günləri" çərçivəsində təşkil edilən biznes-forumda Azərbaycan iqtisadiyyatı, əlverişli biznes və investisiya mühiti barədə danışan Ş.Mustafayev qeyri-neft sektorunun prioritetliyini, ölkə iqtisadiyyatının 70%-ə yaxın hissəsinin qeyri-neft sektorunda formalaşdığını vurğulayıb, Azərbaycanın Latviya ilə əlaqələrin inkişafında maraqlı olduğunu, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində əməkdaşlıq imkanlarını diqqətə çatdırıb, latviyalı iş adamlarını sənaye parklarında sahibkarlar üçün yaradılmış əlverişli imkanlardan yararlanmağa dəvət edib. D.Reiznice-Ozola Azərbaycana səfərindən məmnunluğunu bildirib, Bakıda keçirilən "Latviya gün-

İNNOVASIYA innovasiya iqtisadiyyatının əsas elementidir

Son onilliklərdə dünya ölkələrində innovasiyanın inkişafı nəticəsində yeni bir elm sahəsi - innovasiya iqtisadiyyatı yaranmışdır. Ölkə iqtisadiyyatının gələcək inkişafı bilavasitə innovasiya iqtisadiyyatı ilə bağlı olduğundan, heç olmasa onun konturları ilə tanış olmaq lazımdır.

Milli ilimizdə qeyd edilən sahədə az tədqiqat aparıldığını və yazılı mənbələrin kasadlığını nəzərə alaraq bu yazıları oxucuların diqqətinə çatdırmaq qərarına aldım.

Bu silsilə məqalələrdə innovasiya iqtisadiyyatının bir elm kimi predmeti, vəzifələri və funksiyaları, onun təşəkkülə və inkişafı haqqında məlumat verilmişdir. Burada həmçinin, innovasiya iqtisadiyyatının meyarları, infrastrukturunu, texnoloji ukladı, Milli İnnovasiya Sisteminin xüsusiyyətləri öz əksini tapmışdır.

Müəllif bu yazıların elmi səviyyəsinin yüksəldilməsində xüsusi əməkləri olan - kitabın elmi redaktoru, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki Z.Ə.Səmədzadəyə və kitabın rəyçisi, professor T.N.Əliyevə öz dərin hörmət və ehtiramını bildirir.

A.H.TAĞIYEV, Sumqayıt Dövlət Universitetinin "Menecment" kafedrasının müdiri, professor

(əvvəlki ötən sayımızda)

Aparılan tədqiqatlar nəticəsində demək olar ki, yedinci uklad texnologiyaları sosiohumanitar texnologiyalar olacaq. Bunu dəyişmək üçün ciddi əsaslar vardır. Birinci növbədə, bunlar planetdə yeni həyat fəaliyyəti formalarının yaranması texnologiyaları, sosial realığı konstruksiya edən texnologiyalar olacaqdır.

Nəzərə almaq lazımdır ki, yedinci ukladın sosiohumanitar texnologiyalarının ən mühüm aspekti bəşəriyyəti altıncı ukladın sosial, nəzarətsiz, özündə potensial təhlükə daşıyan texnologiyalarından qorunmaqdır və təhlükəsizləşdirilməkdir.

Layihələrin müəllifləri alternativ qloballaşma paradigması təklif edirlər. Bu, yedinci texnoloji ukladın sosiohumanitar texnologiyalarının inkişafı və istifadəsinə yönəldilmişdir.

Layihənin mahiyyəti planetdə müxtəlif formada həyat fəaliyyətinin modernləşdirilməsi və "böyüdülməsi"ni istiqamətlənən mürəkkəb təşkil "kvaziavtonom sosial yaranma" mühitinin formalaşdırılmasıdır. Bu layihə sosiomədəniyyət müxtəlifliyinin inkişafı və qorunub saxlanılmasına, mənəvi tələbatların maddi tələbatlardan üstün olmasına, insan təcəssümünün aparıcı forması kimi yarıdıcılığa, kvaziavtonom ərazilərdə altıncı ukladın texnologiyalarının maksimal dərəcədə istifadəsinə, iqtisadi münasibətlərin yeni mexanizm formalarının yaranmasına, yeni planetar əməkdaşlıq, qarşılıqlı məsuliyyət, sülh və ədalət etikasının formalaşdırılmasına yönəldilmişdir. Ancaq göstərilən texnoloji ukladlara optimal vaxt üzrə keçid, fikrimizcə, yalnız innovasiya təfəkkürünün bütün səviyyələrdə özünü göstərməsində: iqtisadiyyatda, təhsildə və cəmiyyətin digər sferalarında mümkündür ola bilər.

Yeddinci ukladın məzmunu üçün başqa proqnozlar da mövcuddur.

İnsan ağılı yeni energetik imkanların axtarışı ilə kifayətlənmir, o cümlədən insanın özünün bioenergetikası ilə. İndi bəzi insanların hadisələri qabaqcadan görməsi, fikirlərin oxunması, məsafəyə fikirlərin ötürülməsi, iradə gücü ilə obyektlərin yerinin dəyişməsi və başqa effektlərin təzahürü alimlərin diqqətini cəlb edir. UFOloqların hələ ki naməlum olan hadisələr, yad planetlilərlə kontaktlar haqqında informasiyaları vardır. Bu yerdəyişmələr və müşahidələr bizə hələ ki məlum olmayan energetikanın mövcud olmasından xəbər verir. Bu energetikanın dərk edilməsi və istifadəsi, görünür ki, irəlidəki texnoloji ukladları təşkil edəcək və bəşəriyyət üçün yeni imkanlar açacaq, maddi səviyyəyə və insanların həyatının digər keyfiyyət parametrlərinə əhəmiyyətli təsir göstərəcəkdir: maddi, yaşayış məişət, sosial-təminat, sağlamlıq qorunması, şəxsi və ekoloji təhlükəsizlik səviyyəsinə. Bəzi

müəlliflər fərz edirlər ki, yeddinci postindustrial uklad (2090-2130-cu illər) insanın bioenergetikasına əsaslanacaq.

Bələklə, yeni texnoloji ukladı vaxtında mənimsəmək üçün yalnız rəqiblərin hərəkətlərini təqdim etmək yox, həm də yeni qabaqlayıcı tədbirlər həyata keçirmək lazımdır.

6. Milli innovasiya sistemi
Innovasiya iqtisadiyyatının təşəkkülə bilavasitə milli innovasiya sisteminin (MİS) formalaşdırılmasından asılıdır. Milli innovasiya sistemi anlayışını K.Frimen 1987-ci ildə dövrüyyəyə daxil etmişdir. Hal-hazırda MİS-in inkişafı və formalaşdırılmasına vahid baxış mövcud deyil. Bununla yanaşı, MİS-in inkişafının bəzi obyektiv iqtisadi qanunauyğunluqları seçilir:

- elm, təhsil, istehsal və baza-

Anlayışın tərif	Onun inkişafı mənbələri
1. Milli innovasiya sistemi icimai və xüsusi sektorlarda institutlar pəbəkəsi, onun fəaliyyəti və qarşılıqlı əlaqəsi üçün yeni texnologiyaların işlənilməsi, idarəsi və sırayət etməsinə imkan yaradır.	
2. MİS müxtəlif institutların məcmusu, birlikdə və hər birisi ayrı-ayrılıqda yeni texnologiyaların yaranılması və yayılması məqsədini həyata keçirir, innovasiya prosesinə təsir edən siyasətin formalaşdırılmasına və reallaşdırılmasına zəmin yaradır, hökumətlərə köməklik göstərir. Bu, yeni texnologiyaların təyini edən bilik, vəzifələr və vəsaitliliyin yaranılması, saxlanması və ötürülməsinə xidmət edən qarşılıqlı əlaqəli institutlar sistemidir.	
3. Innovasiya bir çox qarşılıqlı əlaqəli sahələri əhatə edən və beləliklə innovasiya sistemini yaradan firma, yeni biliklərin istehsalı, texnoloji mərkəzlər və analitik mərkəzlər kimi müxtəlif iştirakçıları birləşdirən kompleks prosesdir.	
4. MİS texnoloji təlimin (və ya dəyişikliyin)	
5. innovasiya edən fəaliyyətin) dərəcəsinə və istiqamətlərini təyin edən milli institutlar, onların stimulu və kompetensiyalarını sistemləşdirir.	
6. MİS milli sahələr çərçivəsində elmi biliklər və texnologiyaların istehsalı və kommersiya reallaşdırılması ilə məşğul olan qarşılıqlı əlaqəli təşkilatları (strukturlarını) məcmusudur. Eyni zamanda, MİS innovasiya prosesini təmin edən, müəssisəni milli köklərə, əsaslarına, siyasi və mədəni xüsusiyyətlərə malik olan hüquqi, maliyyə və sosial xarakterli institutlar kompleksidir.	Ivanova N. Milli innovasiya sistemləri // İqtisadiyyat məsələləri 2001, №7, s.61
7. Akademik ali məktəb, elmi-tədqiqat, sənaye-konstruktör, texnoloji təbiiq, informasiya və digər tədqiqat məqsətləri, korporasiya elmi bölmələri, eləcə də onların birgə strateji inkişaf məqsədi rejimində fəaliyyətinin təmin edən prosesual notio vəziyyətinə bağlılıq məcmusu olan elmi-innovasiya sistemidir.	Ivanova V. Milli innovasiya sistemlərinin formalaşdırılmasına metodoloji aspektləri // İqtisadi strukturalar 2002, №6, s. 99
8. MİS "... onun bütün mərhələlərində tam innovasiya təklimini həyata keçirən elmi-texniki sektorun istehsalat strukturu və infrastruktur təşkil edənələri qədər olan müxtəlif mülkiyyət	Yeqorov I., Beketov N. Regionun elmi-innovasiya sistemi: struktur, funksiyası, inkişaf perspektivləri. M. Akademiyası, 2002, s.13
9. MİS "milli iqtisadi kompleks elementləri arasında fəaliyyət müdəbəlləsi ilə yəniklərdə bəzədə təsərrüfatın inkişafı və həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsinə təmin edən" sistemdir.	Prıdyanov V. Sənayenin inkişafı milli innovasiya sisteminin əsası kimi // İnnovasiya, 2003.
10. MİS "yeni biliklərin "özləniti" və ya "həqəqləri"nin olmasından asılı olmasına, milli və ya global bazarlarda istehsalçıları tapan yeni texnologiyalar, məhsul və xidmətlərə sərəməli çevirən nisbi ləhəzə sistem"dir.	Muravkov N.L. İnnovativlik, №2, 2, M. 2009, s.181
11. MİS "xüsusi və cəmiyyətin tələbatlarını təmin etmək üçün yeni məhsullar, texnologiyalar və xidmətlərin alınması məqsədini həyata keçirən təkrar əmələ gətirilməsinə, yayılmasına və birgə və ayrı-ayrılıqda işlənilməsinə öz tələbatlarını verən subyektlər məcmusu"dur.	Novaxetaki V.V. İnnovasiya sistemlərinin təyini və təminatı // İnnovasiyalar, 2004, №9
12. MİS "çərçivəsində yeni bilik və texnologiyaların yaranılması, saxlanması və yayılması üçün fəaliyyət göstərən dövlət, xüsusi və icimai təşkilatlar və onların qarşılıqlı hərəkəti məcmusu"dur.	Qolışenko O. Rusiyanın milli innovasiya sistemi və onun əsas inkişaf istiqamətləri // İnnovasiya, 2003, №6, s.32
13. MİS "yeni biliklərin generasiya edən (bir çox qarşılıqlı əlaqələrlə bağlı elmi və innovasiya strukturları, texnoloji analitik mərkəzlər) və	İnnovasiya menecment K.V.Baldin və başqaları, M.2008, s.34
eləcə də yeni biliklərin yaranılmasına həyatə keçirən qurumudur.	
14. MİS "innovasiya fəaliyyətinin və onları idarə edən institutların daxili integrasiya edilməsi subyektlər məcmusu"dur.	Adımanova S.O. Qloballaşma şəraitində Ukrayna milli innovasiya sisteminin inkişafı tendensiyaları. http://www.confcontact2008/fcbr/Sadaman.htm
15. MİS "innovasiya məhsullarının (xidmətlərinin) yaranılması və reallaşdırılmasında qarşılıqlı hərəkət edən, dövlət tərəfindən keçirilən siyasət çərçivəsində fəaliyyətlərini müvafiq normativ hüquqi baza əsasında həyata keçirən təsərrüfat subyektlərini məcmusu"dur.	Valentin S. Rusiyada milli innovasiya sisteminin formalaşdırılması: problemlər və şəraitlər // İnsan və amak. 2006, №2

Sığortada kredit təşkilatları və sığortada şirkətləri üçün yeni imkandır

"Kənd təsərrüfatında sığortada kredit təşkilatları və sığortada şirkətləri üçün yeni imkanlar açır". Bu sözləri Bakıda keçirilən "Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sığortası mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi" mövzusunda təlimdə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının (BMK) Azərbaycan üzrə Daimi Nümayəndəsi Aliya Əzimova qeyd edib. Onun sözlərinə görə, "Kredit təşkilatları üçün sığortanın faydalı tərkibi budur ki, sığortada fermerlərin kreditlərini qaytarması üçün təminatlardan ibaridir. Öz növbəsində kənd təsərrüfatı sığortası sığortada şirkətlərinə əlavə gəlir gətirir, yığılan sığortada haqlarının ümumi məbləğini artırır bilər".

Aliya Əzimova bildirib ki, fermerlər ilkin mərhələdə bu alətdə sığortada yeni yanaşmalar: "Digər ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, fermerlər zərərlərin sığortada şirkətləri tərəfindən qarşılanmasını və sistemin şəffaf işləməsinə müəssisəyə etdikdən sonra sığortadan geniş istifadə etməyə başlayırlar. Həmçinin, sığortada əsas kredit alıcıların hiss etdikcə sığortaya maraqlı daha da artır". "Azərbaycanda aqrar-biznesin inkişafı üçün ən böyük maneə maliyyəyə çıxışın zəif olmasıdır", - deyən A.Əzimova əlavə edib ki, bu məsələ pis hava şəraitinin məhsula təsir etməsi və nəticədə fermerin

kredit borcunu ödəyə bilməməsi faktı ilə daha da qəlizləşir. Quraqlıq kimi pis hava şəraiti kənd təsərrüfatının bir çox hissəsinə təsir edə bilər. Məhsuldarlıqda olan itki bu sektora kredit verən banklar üçün qeyri-ışlək kreditləri artırır bilər: "Məhsul sığortası kənd təsərrüfatı məhsulları ilə bağlı olan riskləri azaltmaq üçün yaradılmış vasitədir. Hava ilə bağlı olan itkilərin qarşısını almaq, kredit borcunu qaytarmaq üçün fermer gücünü artırır bilər. Yaxşı kənd təsərrüfatı sığortası sistemi kənd-şəhər miqyasında əzaldə, istehsalçıların kredit çıxışlarını artırır və fermer təsərrüfatlarının iflas riskini əzaldə bilər".

Daha sonra təlimdə Dövlət Sığortada Nəzarəti Xidmətinin rəisi Namiq Xəlilov çıxış edib. Onun sözlərinə görə, hazırda ölkəmizdə kənd təsərrüfatı sığortası kifayət qədər inkişaf etməyib, bunun da müəyyən obyektiv və subyektiv səbəbləri var: "Obyektiv səbəblərdən biri budur ki, bu gün bizim sığortada şirkətlərimiz bu sahədə tam gücü ilə işləməyə hazır deyil. Nə üçün hazır deyil?! Çünki bu sahədə sı-

ğortanı aparmaq üçün müəyyən infrastruktur olmalıdır. Birincisi statistik məlumatlar olmalıdır, onlar müəyyən formatlarda emal olunmalıdır. Hər bir region və məhsul üzrə risklilik dərəcəsi müəyyən ediləlidir. Sonra sığortada ekspertləri hazırlanmalıdır və s".

Namiq Xəlilov qeyd edib ki, kənd təsərrüfatı sığortası sahəsində kifayət qədər beynəlxalq təcrübə toplanıb, bu sahədə kifayət qədər uğurlu mexanizmlər var:

"Bizim indi əsas vəzifəmiz beynəlxalq təcrübəni öyrənilib Azərbaycanda tətbiq etməkdən ibarətdir. Əsas məsələlərdən biri də bu işlər görüldükdən sonra fermerlər arasında maarifləndirmə işlərinin aparılmasıdır".

Tədbirdə daha sonra Kənd təsərrüfatı nazirliyinin Maliyyə və Mühəsibət uçuğu şöbəsinin baş məsləhətçisi Rəhim Novruzov, Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyasının sədri Orxan Bayramov və digərləri çıxış etmiş, iştirakçılara Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sığortası mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə dair təlim keçirilmişdir.

MƏTANƏT

Şəkər istehsalı və ixracı azalır

Azərbaycanda qənd və şəkər tozu istehsalı azalır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2015-ci ilin yanvar-oktyabr aylarında 303,1 min ton qənd və şəkər tozu istehsal edilmişdir. Bu, əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 1,7% azdır. 01.11.2015-ci il vəziyyətinə qənd və şəkər tozu üzrə hazır məhsul ehtiyatı 21,3 min ton olub.

Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, 2015-ci ilin ilk 10 ayı ərzində şəkər ixracı 5,4% azalaraq 182 milyon 586,7 min ABŞ dolları məbləğində olub. Keçən ilin eyni dövründə Azərbaycan 193 milyon 98 min dollarlıq şəkər ixrac etmişdi.

Azərbaycanın şəkər idxalı da azalır. 10 ayda şəkər idxalı təxminən 40% azalaraq 96 milyon 737 min ABŞ dolları məbləğində olub. Ötən ilin 10 ayında Azərbaycan 160 milyon 855 min dollarlıq şəkər idxal etmişdi.

Türkiyə-Azərbaycan əməkdaşlığı səhiyyəimizin də uğurlarını artırır

Azərbaycan Tibb Universiteti Tədris-Cərrahiyyə Klinikası

Malatya İndönü Tibb Universitetinin Qaraciyər Transplantologiya İnstitutu

Müasir tibbin möcüzələrindən sayılan orqan transplantasiyaları haqqında 6 ay öncə qələmə aldığımız yazıdan sonra düşünməzdəm ki, bu mövzuya yenə müraciət edəcəyəm.

Hesab edirəm ki, əməliyyatım yanvar ayının 16-da keçirilib, xəstə qaraciyər donorla əvəzlənib, deməli dörd-bəla bitib, daha problem ola bilməz. Sən demə, 23 saatlıq orqan nəqli əməliyyatım hələ jurnal imiş, qarşıda çoxmetrajlı film varmış. May ayında qaraciyərim öd yoluna bənd edilmiş katetir çiyərdən qopduğuna görə orqanizmində sanki vulkan püskürdü. Balaca bir xətdən çox böyük problem yaşayaraq ölümlə adlı kabusla yenidən üz-üzə qaldım. İynə-dərmanın bu problemin qarşısında aciz olduğunu görürəncə yenə 4 ay öncə əməliyyat olunduğum qardaş Türkiyənin cənub-şərqində yerləşən Malatya Turqut Özal Tibb Mərkəzinə yollandım. Yeri gəlmişkən, Malatya uca dağlar vadisində yerləşərək, böyük Türk xalqına Turqut Özal, İsmət İndönü, Sezayi Yılmaz kimi tarixi şəxsiyyətlər bəxş etmiş suyu, havası və insanları saf bir diyardır. Xatırladım ki, bu nəhəng tibb ocağında orqan nəqli institutunun pasient cərgisi, demək olar, dünyanın 3 qitəsini əhatə edir. Buraya Asiya və Avropa ilə yanaşı, Afrikadan da xəstələr gəlir. Xüsusilə müharibələr gedən zavallı ərəb müsəlman dövlətləri – İraq, Suriya, hətta Liviya adları olan mənzillər Turqut Özal Tibb Mərkəzində həyata yenidən doqulurlar desək, səhv etmərik. Hər gün xəstələr ambulans və helikoptərlərlə daşınır və Qaraciyər Nəqli İnstitutunun direktoru akademik Sezayi Yılmaz öz ekibi (yəni, cərrahiyyə qrupu) ilə birgə bütün sətken əməliyyat zalından çıxıb gəlir. Mənim üçün ən heyrətədir hal isə yaşadığım, milliyətindən asılı olmayaraq, dövlətin insan faktoruna verdiyi dəyər və onun təmini idi.

Kiçik əməliyyatlar sayılsa da, bir ay ərzində mən yenidən 8 dəfə əməliyyat edildim. Qan təhlillərim çox ləng bərpə olunurdu. Yayın cırhacırında bir şərq vilayətində qanazlığından üşüdən adamın halını təsəvvür etmək, yəqin ki, çətin deyil. Bu zaman mənə doğmalıq qayğısı göstərən Sezayi Hoca ilə yanaşı, səriştəli doktorlar Bora Barut, Murat Aladağ, Cemalettin Koc,

Adil Başkıran, Ramazan Kutlu, İsmail Ertuğrul, Barış Kemal Sarıcı, Hüseyin Yönder, Ceyhan Erdem, hətta Baş həkimlikdən Məhəmmədəli bəy, Bilal bəy mənə qarşı son dərəcə diqqət və qayğı ilə yanaşdıqlarına görə onlara, eyni zamanda, Bakıdan mənə həyan olmuş insanlara minnətdarlığımı bildirirəm. Bizdən fərqli olaraq, qardaş ölkədə klinikalardakı tibb personalı təmənna və üzgünlərdir. Postsovet dövründən bizə miras qalmış (əsasən tibb mütəxəssislərində və təhsil ocaqlarında) ələbaxımlıq onlarda qəti olaraq yoxdur. Xidmətlərdən tutmuş yüksək tibb personalına qədər hər kəs işinə son dərəcə məsuliyyətli və diqqətliyədir. Görünür, qardaş ölkədən münəmə gətirülməsi hələ çox məsələlərimiz var.

Elə iki dost ölkənin – Türkiyə ilə Azərbaycanın bir çox sahələrdə əməkdaşlığının mövcudluğunu duran faktorlardan biri məhz öyrənmək, görüb-götürməkdir. Azərbaycan Tibb Universiteti Tədris-Cərrahiyyə Klinikası ilə Malatya İndönü Tibb Universiteti Turqut Özal Tibb Mərkəzinin dostluq və əməkdaşlıq əlaqələri söhbətimizə əyani bir misaldır. Dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin daim genişlənməsinin, əlbəttə ki, bəhrələri çoxdur. Tədris-Cərrahiyyə Klinikasında respublikada ilk dəfə Transplantoloji şöbənin yaradılması və artıq türk həmkarların köməyi ilə orqan köçürülməsi həyata keçirilmişdir. Tibb elmində yenilikləri öyrənmək, təcrübəni artırmaq, elmi mübadilə aparmaq üçün bu iki tibb ocağı təmənna olaraq qarşılıqlı konfrans və konqreslər keçirir. Elə bu qarşılıqlı mübadilələr də elmi yenilikləri

kəsb edir.

Bəli, müasir tibbin ən böyük nailiyyətlərindən sayılan transplantologiya – yeni xəstə orqanın bədənindən alınan sağlamlı ilə əvəzlənməsi, həqiqətən, bir möcüzədir. Lakin Böyük Yaradandanın bu möcüzəsini fədakar həkimlərimiz həyata keçirir. 21-ci əsr bir çox elmi-texniki nailiyyətlər əsri, bəşəriyyətin inkişafının piki sayılsa da, hələ yarım əsr öncə Belyayevin "Professor Duuelin başı" əsəri fantastik bir utopiya deyilmiş. Bu progressiv zəka sahiblərinin zamanı qabaqlayan və bir vaxt gerçəkləşəcək elmə söykənən xəyalları imiş. Sezayi Yılmaz kimi barmaqları və zəkası qızıl fenomen cərrahların insanlara bəxş etdiyi yeni həyatı yaşayarlardan biri kimi mən Böyük Allaha belə xeyirxahlar üçün daim dua edirəm. "Hər duada bir hikmət var", - deyiblər. Qoy, cəllalı Yaradandanın bəxş etdiyi bəxş edənleri hiş etsin.

Nə xoş ki, bu gün ATU – Tədris-Cərrahiyyə Klinikasında transplantologiya şöbəsinə yaradılacaq professor Nuru Bayramov və digər gənc alimlərimizin əksəriyyəti məhz Sezayi Hocanın elm çəşməsindən bəhrələnilər.

Nə yaxşı ki, dövlətimiz belə həlli vacib problemi diqqətə alaraq möhtəşəm Tədris-Cərrahiyyə Klinikasını yaradıb. Lakin çox arzu edərlik ki, ölkəmizdə tibbi sığorta tezliklə gerçəkləşsün. Axı, qaraciyər köçürülməsi kimi əməliyyatın fantastik xərcini ödəmək hər kəsin hüneri deyil. Elə bu səbəbdən də bir çox qaraciyər xəstələri və ölkəmizi bürüyən hepatitlər nəalac vaxtsız ölümlün ağuşunda boğulurlar.

Qardaş Türkiyə tibbin son yeniliklərini ən tez tətbiq edən bir Avropa dövləti olaraq bizim üçün hər zaman nümunədir. Bu nümunənin ən parlaq təzahürü isə Malatya İndönü Tibb Universitetinin – Qaraciyər Transplantologiya İnstitutu ilə Azərbaycan Tibb Universiteti – Tədris Cərrahiyyə Klinikası arasındakı dostluq və əməkdaşlıq müqaviləsidir. Əlbəttə ki, bu, sadəcə bir əməkdaşlıq deyil. Bu əməkdaşlıq mərəzdən əzab çəkən insanlara yeni həyat bəxş edilməsidir. Bəlkə də bu, dünyanın elə 8-ci möcüzəsidir.

Mirvari RƏHİMİZADƏ, əməkdar jurnalist

- Vüsal müəllim, ilk növbədə, bir qədər şirkət haqqında və ölkəmizdə turizmin inkişafı barədə nə deyə bilərsiniz?

- Zənnimcə, hər şeydən əvvəl qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda turizmin inkişafına yeni təkan Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin aviabiletlərin qiymətlərinin aşağı salınması və büdcə aviadaşımalarının genişləndirilməsi haqqında göstərişləri vermişdir. Bu, turist turlarının qiymətlərinin aşağı düşməsinə və turagentliklərin fəaliyyətinə müsbət təsir göstərmişdir. Bir daha nümayiş etdirilmişdir ki, ölkəmizin turist sektoru hökumətin daimi diqqəti və qayğısı altındadır.

"AtaHolding" ASC Şirkətlər Qrupuna daxil olan "AtaTravel" turizm agentliyi 2011-ci ildə təsis edilmişdir. "AtaTravel" dünyanın müxtəlif nöqtələrinə səfərlər üzrə çoxsaylı xidmətlər təklif edir. Şirkət müştərilərə otellər, transferlər, aviabiletlərin, turların əvvəlcədən brondlaşdırılması, sığorta, viza xidmətləri göstərir. Bizim

"AtaTravel" MMC-nin baş direktoru Vüsal Əliyev:

Azərbaycan turizmi inkişaf etməkdə davam edir

bütün əməkdaşlar diplomlu və sertifikat almış mütəxəssislərdir. Bundan əlavə, biz müntəzəm olaraq müxtəlif istiqamətlər üzrə, məsələn, avia-kassirlər üçün treninqlər keçiririk, tur-menejrlər üçün satış treninqləri, servis və info-turlar üzrə treninqlər təşkil edirik.

Ölkəmizdə turizm sahəsi hazırda dinamik inkişaf edir, turların səviyyəsi və təkliflərinin sayı sürətlə artır. Qeyd etmək lazımdır ki, son vaxtlar daxili turizm sürətlə inkişaf edir, çoxlu sayda otellər açılmış, elektron viza rejimi tətbiq edilmişdir ki, əvvəllər onun olmaması Azərbaycana xarici turist axınının qarşısını alırdı. Bütövlükdə, turizm müasir iqtisadiyyatın insanların tələbatlarının yerinə yetirilməsinə və əhalinin yaşayış keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəldilmiş ən mühüm fəaliyyət sahələrindən biridir. Cəsarətlə demək olar ki, dünya böhranına baxmayaraq, Azərbaycan turizmi inkişaf etməkdə davam edir.

- Sizin xarici turoperatorlarla müştərək işiniz necə qurulur?

"AtaTravel" MMC dünya turizm sənayesinə özünü fəal şəkildə təqdim etməyə çalışır. Bunun üçün rəsmi şəxslərlə görüşlər keçirilir, əməkdaşlığın konkret müzakirələrinin istiqamətləri müəyyən edilir, texniki detallar razılaşdırılır və perspektiv üçün müştərək planlar işlənilir hazırlanır. Biz müntəzəm olaraq Londonda, Berlində, Moskvada keçirilən nüfuzlu turizm sərəgilərində iştirak edirik. Sərgi fəaliyyəti beynəlxalq əlaqələrin qurulmasına böyük köməklik göstərir. "AtaTravel" şirkətinin cəmi dörd il əvvəl yaradılmasına baxmayaraq, biz Azərbaycanın müxtəlif ölkələrdən çoxlu sayda turist qrupları cəlb etməyə nail olmuşuq. Düşünürəm ki, bunu bizim uğurlu fəaliyyətimizin göstəricisi adlandırmaq olar. Bundan başqa, bizim şirkət təklif olunan şəraitlə daha yaxşı tanış olmaq məqsədilə hər il Azərbaycanın regionlarına info-turlar təşkil edir.

Biz partnyorluq münasibətlərimizi də qurmuşuq və Macarıstanın qabaqcıl turoperatorlarından biri – "1000 yol" ilə məhsuldar əməkdaşlıq edirik. Bu operator ölkə üzrə özünün böyük olmayan otellər şəbəkəsinə malikdir ki, bu da ona balanslaşdırılmış qiymətlər siyasəti yürütməyə imkan verir. Məlum olduğu kimi, gələn ilin mart ayında birbaşa Budapeşt-Bakı-Budapeşt aviareysi bərpə olunacaq. Bu amillər sayəsində şirkətimiz yenidən turistlərimiz üçün həm Macarıstana, həm də Avropanın digər ölkələrinə bəla olmayan turlar təklif edə biləcək.

- Düşünürəm ki, info-turların mahiyyətini daha ətraflı izah etsəniz, oxucular üçün də maraqlı olar.

- Info-turların keçirilməsinin zəruriliyi turizm biznesinin spesifikasiyasından irəli gəlir. Info-turların keçirilməsi yerlərdə tərəfdaş turist şirkətinin potensialı və ölkənin bütün üstünlükləri, görməli yerləri və kurortları ilə tanış olmağa gözəl imkandır ki, bu da həmin istiqamətləri öz müştərilərinə əminliklə təklif etməyə imkan verir.

Müasir turistlər daha tələbkar olub, onlar hara gedəcəklərini, onları kimin qarşılayacağını və bütün bunların hansı qiymətə başa gələcəyini doqiq bilmək istəyirlər. Yerlərdə bilavasitə vəziyyətlə tanış olmamış turların müştərilərinə zəmanətli xidmət

göstərə bilməz, bu, yaranmış beynəlxalq praktikadır. Bu baxımdan geniş programlı info-turun təşkil turoperatorlara böyük köməkdir. Tur ərzində menecer konkret olaraq ekskursiyanın təşkil, səfərin marşrutları ilə konkret tanış olur, öz üzərində xidmətlərin keyfiyyətini və s. sınayır.

Məsələn, Azərbaycan turizmi üçün yeni istiqamətin – Macarıstanın açılışı ərafasında bizim macar tərəfdaşlarımız Azərbaycan tərəfi üçün görməli yerlərlə, mehmanxana biznesinin xidmət səviyyəsi və keyfiyyəti, termal sularda sağlamlaşdırıcı istirahətin istiqamətləri ilə tanışlıq üçün Macarıstana tanıtım turu təşkil etmişdirlər.

Öz növbəsində, biz də Macarıstan turizm sənayesinin nümayəndələri üçün Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin, Macarıstanın Azərbaycandakı səfirliyinin dəstəyi ilə cavab info-turu təşkil etdik. Macarıstan-Turizm QSC-ni, macar turizm firmalarını təmsil edən info-tur üstirəklərini Azərbaycanın paytaxtında olmuş, müxtəlif tarixi yerləri, muzeyləri və mədəni obyektləri gəzmişlər. Info-turun iştirakçılarının rəylərinə görə, onlar Azərbaycanın turizm sahəsinə, dövlət dəstəyinə və turizm sektorunun fəallığına heyran qalmışlar. Bu aksiya çərçivəsində "Excelsior Otel Bakı"da Macarıstan tərəfindən Azərbaycan turoperatorları və turagentlikləri üçün öz turizm imkanlarının nümayişinin təqdimatı baş tutmuşdur. Təqdimat mərasimində turizm üzrə müşavir Şandor Fabian, Macarıstanın qabaqcıl turoperatoru olan "1000 yol"un rəhbəri Aleksandr Baranov çıxış etmişlər. Bütün bunlar tərəflərin partnyorluq əlaqələrinə və info-turların effektivliyinə önəmli diqqət ayrıldığını göstərir.

- Qış mövsümü ilə əlaqədar sizin şirkətin hansı turları daha populyardır?

- Populyarlığına görə birinci yerdə Türkiyədir, sonra Sloveniya və Çernoqoriya gəlir. O cümlədən, Azərbaycan üzrə daxili turizm də inkişaf edir. Əminliklə deyə bilərəm ki, bizim doğma yerlərimiz öz gözəlliyi ilə tanınmış kurortlardan heç də geridə qalmır. Onu da deyim ki, daxili turizm həmvətənlərimiz arasında daha çox populyarlıq qazanmaqdadır. Ölkəmizdə çoxlu sayda gəzməli yerlər və gözəl təbii landşaftlar vardır. Qısa vaxt ərzində bir neçə iqlim zonasında gəzmək olar, bu yaxınlarda açılmış Şahdağ dağ-xizək kurortu seçimi imkanını çox yaxşı təməmləmişdir.

- Sizin yeni məhsullar hansılardır?

- Yeni təkliflərə gəlincə, Yeni il ərafasında "AtaTravel" Yeni il turlarını təqdim etmişdir. Turagentlik bütün arzu edilənlərə münasib qiymətlərlə "Tokiada Yeni il", "Praqada Yeni il" turlarını təklif edir. Həmçinin, ekzotika həvəskarları üçün Yeni ili Malayziya və Sinqapurda qarşılamış xüsusi təklif də vardır. Dənizin sahilə çırpınan dalgaları, bayram əhval-ruhiyyəsi, ləzzətli menyu, şən rəqslər, atəşfəşanlıq Yeni il gecəsinin unudulmaz edəcək.

- Ətraflı müsahibəyə görə sağ olun!

Müsahibəni apardı: Dilarə Zamanova, "AtaHolding" ASC Korporativ Kommunikasiyalar Şöbəsinin rəisi

Azercell-in Mobil Göz Klinikasında 500-dən çox müayinə aparılıb

Azərbaycan mobil rabitə bazarının lider şirkəti Azercell Telekom-un unikal sosial layihələrindən biri olan Mobil Göz Klinikası bu ilin əvvəlindən indiyə qədər valideyn himayəsindən məhrum olan 500 uşağa həmçinin, ahillərə və aztəminatlı ailələrə xidmət göstərmişdir. Eyni zamanda, klinikada bu il ərzində 56 uşaq, 31 böyük xəstə müalicə alıb. Son 3 ay ərzində isə uşaqlarda göz xəstəliklərinin profilaktikasının aparılması, onların hərtərəfli müayinəsini təşkilini təmin etmək məqsədilə klinikanın həkimləri tərəfin-

dən Bakıda yerləşən "Duyğu" sosial reabilitasiya icimai birliyində və Zabrat qəsəbəsində məskunlaşan qaçqın və məcburi köçkünlər üçün oftalmoloji müayinələr keçirilib. Səfər zamanı 100 nəfərdən çox insan müayinə olunaraq, həkimlər tərəfindən ehtiyacı olanlara lazımı müalicə və eynək reseptləri təyin olunub.

Qeyd edək ki, layihə çərçivəsində bütün müayinə və müalicə tədbirləri Azercell-in dəstəyi ilə "Caspian Compassion Project" təşkilatı tərəfindən həyata keçirilir. Fəaliyyət göstərdiyi 4 il ərzində

layihə çərçivəsində klinikada artıq Bakı şəhərindəki bir çox internet məktəblərində, uşaq evlərində, o cümlədən Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün 5 N-li Respublika Xüsusi İnternet Məktəbində, SOS Uşaq Kəndində, Ağcabədiyə fəaliyyət göstərən "Günərz" qayğı mərkəzində olublar. Eyni zamanda klinikanın həkimləri Bakı ilə yanaşı, bölgələrə də üz tutublar. Azərbaycanın, demək olar ki, bütün bölgələrində olan həkimlər müalicəyə ehtiyacı olan insanlara dəyər olublar.

Yeni 20 avro luq əskinas dövrüyədə

Avropa Mərkəzi Bankı (ECB) yeni 20 avro luq əskinası bu gün dövrüyəyə buraxıb. ECB-dən edilən açıqlamada, "yeni əskinasın tanınması, holoqram zolağın üstündə yer alan və işığa tutulduqda şəffaf hala gələn innovativ "portret pəncərəsi" texnologiyası sayəsində asan olacaq", deyilib.

Açıqlamada ECB-nin İdarə Heyətinin üzvü və Dövlət Katibi Yves Mersch, "Nağd pul çəkişdə və indi olduğu kimi əhəmiyyətli bir ödəmə vasitəsi olmağa davam edəcək. Yeni, 20 avro luq əskinasın dövrüyəyə buraxılması bunun əyani sübutudur", ifadələrini istifadə edib.

Əskinaslarda dəyişikliyin 50, 100, 200 və 500 avro luq əskinaslarla davam etməsi gözlənilir.

Şou-biznesə aid fəaliyyətlərlə məşğul olan şəxslərin vergiyə cəlb edilməsi

(gəlir və xərclərinin təhlili)

Hörmətli oxucular, əvvəlki sayımızda şou-biznesə aid fəaliyyətlərlə məşğul olan müğənnilərin (müğənniliklə məşğul olan fiziki şəxslərin) gəlirlərini qısa təhlilini təqdim etmişdik. İndi isə müğənnilərin fəaliyyəti zamanı çəkdikləri xərcləri təhlil etməyə çalışacağıq.

Müğənnilərin xərclərinə əsasən aşağıdakılara aid etmək olar:

Musiqçilər qrupunun (ansambl üzvlərinin) xərcləri. Müğənni dəvət aldığı obyektə (xidmətin həyata keçirildiyi arenada) ya ansambl üzvləri ilə birlikdə, ya da tək ifaçılıq edə bilər. Ya da tək ifaçılıq ilə birlikdə ifaçılıq etdiyi halda, müğənni ilə musiqçilər (ansambl üzvləri) arasında münasibətlər hüquqi səviyyədə sənədlərlə təmin olunmalıdır. Bunu iki yolla həll etmək olar. Birincisi, müğənni (işəgötürən) ilə hər bir ansambl üzvü (işçi) arasında əmək müqaviləsi bağlanılı və onlara əməkhaqqı ödənilir. Əməkhaqqının məbləğini də müxtəlif formalarda (işəməzd və ya vaxtəməzd) tətbiq etmək olar. İşçi hesab edilən həmin ansambl üzvlərinin əməkhaqqının hesablanması və ödənilməsi, həmçinin əmək münasibətləri ilə bağlı bütün tələblər Əmək Məcəlləsi və əmək qanunvericiliyinə aid olan digər hüquqi aktlarla tənzimlənir. İkincisi isə hər bir ansambl üzvü vergi orqanında uçota durmaqla VÖEN əldə edə və müğənni ilə həmin VÖEN-i olan musiqçi arasında müqavilə-hüquqi müqavilə bağlanıla bilər. Belə müqavilə konkret icraçı-musiqçi (məsələn, qarmonçalan və ya qarmonla ifaçılıq xidməti göstərən fiziki şəxs) tərəfindən sifarişçi-müğənniyə «musiqi alətinə ifa xidmətlərinin göstərilməsi» müqaviləsi hesab ediləcəkdir və müğənni musiqçiyə (xidmət göstərənə) xidmət haqqı ödəyəcəkdir.

Musiqçi müğənnidən aldığı xidmət haqqı üçün kassa mədaxil orderi və ya mədaxil qəbz, həmçinin xidmətlərin təhvil-təslim edilməsi üçün akt tərtib olunaraq müğənniyə (sifarişçiyə) təsdiq üçün təqdim edilməlidir.

Prodüser xərcləri. Müğənninin fəaliyyətində əsas aparıcı rol oynayan şəxs kimi çıxış edən prodüserlə müğənnilər arasında da ya əmək müqaviləsi, ya da müqavilə-hüquqi müqavilə bağlanıla bilər. Adətən, prodüserlik edən fiziki şəxslər təkbəşinə (müstəqil) fəaliyyətə üstünlük verirlər və bu baxımdan, onların VÖEN-i olmalıdır ki, bağlanılan xidmət müqaviləsi hüquqi cəhətdən təmin olunsun. Müğənni prodüserə verdiyi xidmət haqqı üçün kassa mədaxil orderi və ya mədaxil qəbz, həmçinin xidmətlərin təhvil-təslim edilməsi üçün akt tərtib olunaraq müğənniyə (sifarişçiyə) təsdiq üçün təqdim edilməlidir.

Bəstəkarlara verilən qonorarlar. Bəstəkarların bəstələdiyi mahnının kütləvi ifası üçün müğənni (müəllif hüququnun digər istifadəçisi) bəstəkardan (sərin müəllifindən) icazə alır (müəllif hüququndan istifadə edilməsinə dair razılıq

ki, müğənni çox hallarda dekorativ işləri özü həyata keçirmir və bu işi peşəkarlara (dekorativ sənə ustalarına) tapşırır. Dekorativ sənə ustaları ilə müğənnilərin arasında da ya əmək müqaviləsi, ya da müqavilə-hüquqi müqavilə (VÖEN-i olan dekorativ sənə ustası tərəfindən dekorativ xidmətlərinin göstərilməsi haqqında müqavilə) bağlanıla bilər. Müqavilədə dekor işləri zamanı sənədə quraşdırılan hazır dekor əşyaları və istifadə edilən mal-materialların kim tərəfindən təmin ediləcəyi barədə də müddəaların olması tövsiyə olunur. Əgər quraşdırılan hazır dekor əşyaları və istifadə edilən mal-materiallar müğənni tərəfindən təmin olunarsa, birdəfəlik, yəni yalnız bir dəfə istifadə edilib yararsız hala düşənləri həmin anda

və bəstəkara qonorar (müəllif hüquqlarından istifadə haqqı) ödəməli olur. Bunun üçün də müğənni ilə bəstəkar arasında müəllif hüquqlarından istifadə haqqında müqavilə bağlanmalı, müqavilədə nəzərdə tutulan qonorarın hesablanmış məbləğindən müğənni tərəfindən (ödəmə mənbəyində) 14% vergi tutulmalı (saxlanılmalı) və qalan məbləğ bəstəkara ödənilməlidir (VM, maddə 124). Pulun bəstəkara verilməsini rəsmiləşdirmək üçün müğənni tərəfindən kassa məxari orderi tərtib olunmalıdır.

Musiqi sənəsinin dekor xərcləri. Müğənni ifa edəcəyi sənənin əvvəlcədən baxımlı səviyyəyə gətirilməsi və texniki cəhətdən yararlı olması üçün müxtəlif dekorativ vasitələrdən istifadə etməli olur. Aydın

dır, həmçinin bu xidmətlərlə bağlı alətlərin və digər əşyaların daşınması üçün ya özünə məxsus, ya da başqalarının nəqliyyat vasitələrindən istifadə edərək daşıma xidmətləri haqqında müqavilə bağlanıla bilər. Müqavilədə daşıma xidmətləri haqqında müqavilə çərçivəsində nəqliyyat vasitəsinin mükiyyətcisi (və ya etibarnaməli şəxsi) ilə bağlanılan daşıma xidmətləri haqqında müqavilə çərçivəsində nəqliyyat vasitəsinin mükiyyətcisi (və ya etibarnaməli şəxsi) ilə bağlanılan icarə müqaviləsi çərçivəsində nəqliyyat vasitəsi icarəyə götürülməli, bu nəqliyyat vasitəsinə də əmək müqaviləsi çərçivəsində sürücü təyin etməklə daşımaları həyata keçirmək olar. Nəqliyyat vasitəsi müğənniyə məxsus olduqda isə bu xərcin müəyyən edilməsində çətinliklər ola bilər. Sırf müğənnilik fəaliyyəti ilə bağlı xərclərinin düzülüşünə nail olmaq üçün müğənninin gərək ayracaq və fəaliyyəti üçün nəzərdə tutulan nəqliyyat vasitəsi (yəni, öz şəxsi həyatı ilə bilavasitə əlaqəsi olmadan istismar olunan yüngül avtomobil, mikroavtomobil, avtomobil) olmalıdır. Əgər müğənninin bir nəqliyyat vasitəsi varsa, bu nəqliyyat vasitəsi ilə bağlı bütün xərcləri özünə daşıyacaq və nəqliyyat vasitəsinin istismarı ilə bağlı digər xərcləri də özünə daşıyacaq. Əgər müğənninin bir nəqliyyat vasitəsi varsa, bu nəqliyyat vasitəsi ilə bağlı bütün xərcləri özünə daşıyacaq və nəqliyyat vasitəsinin istismarı ilə bağlı digər xərcləri də özünə daşıyacaq.

Nəqliyyatla bağlı xərclər (yanacaq, saxlama, təmir və digər xərclər). Müğənni özünün, ona tabe olan musiqçilərin və digər əməkdaşla-

ki, müğənni çox hallarda dekorativ işləri özü həyata keçirmir və bu işi peşəkarlara (dekorativ sənə ustalarına) tapşırır. Dekorativ sənə ustaları ilə müğənnilərin arasında da ya əmək müqaviləsi, ya da müqavilə-hüquqi müqavilə (VÖEN-i olan dekorativ sənə ustası tərəfindən dekorativ xidmətlərinin göstərilməsi haqqında müqavilə) bağlanıla bilər. Müqavilədə daşıma xidmətləri haqqında müqavilə çərçivəsində nəqliyyat vasitəsinin mükiyyətcisi (və ya etibarnaməli şəxsi) ilə bağlanılan icarə müqaviləsi çərçivəsində nəqliyyat vasitəsi icarəyə götürülməli, bu nəqliyyat vasitəsinə də əmək müqaviləsi çərçivəsində sürücü təyin etməklə daşımaları həyata keçirmək olar. Nəqliyyat vasitəsi müğənniyə məxsus olduqda isə bu xərcin müəyyən edilməsində çətinliklər ola bilər. Sırf müğənnilik fəaliyyəti ilə bağlı xərclərinin düzülüşünə nail olmaq üçün müğənninin gərək ayracaq və fəaliyyəti üçün nəzərdə tutulan nəqliyyat vasitəsi (yəni, öz şəxsi həyatı ilə bilavasitə əlaqəsi olmadan istismar olunan yüngül avtomobil, mikroavtomobil, avtomobil) olmalıdır. Əgər müğənninin bir nəqliyyat vasitəsi varsa, bu nəqliyyat vasitəsi ilə bağlı bütün xərcləri özünə daşıyacaq və nəqliyyat vasitəsinin istismarı ilə bağlı digər xərcləri də özünə daşıyacaq.

Bakı NEZ-də PreFEED layihəsi tamamlanır

Heydər Əliyev adına Bakı Neft Emalı Zavodunun (NEZ) ilkin emal qurğusunun rekonstruksiyası üzrə PreFEED mərhələsi tamamlanmaq üzrədir.

Trend SOCAR-ın saytına istinadən məlumat verir ki, H.Əliyev adına NEZ ilə "SOCAR Foster Viler Mühəndis Xidmətləri" MMC arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, zavodun neftin ilkin emalı qurğusunun xam neftə görə məhsuldarlığının illik 6 milyon tondan 7,5 milyon tonadək artırılması məqsədilə həyata keçirilən PreFEED mərhələsi başa çatmaq üzrədir. Rekonstruksiya işlərini nəzərdə tutan bu mərhələ əsas ofisi Milan şəhərində yerləşən AFV (Amec Foster Viler) və Bakıda fəaliyyət göstərən SFV şirkətləri tərəfindən icra olunur.

Qeyd edək ki, rekonstruksiya işlərinə başlanmaq üçün cari ilin iyun ayında Bakıda keçirilmiş ilkin əlaqələndirmə iclası zamanı texniki-texnoloji məsələlərə

aydınlıq gətirilib, qurğu üzrə mövcud texniki mühəndislik sənədləri icraçı tərəfə təqdim olunub. Aparılmış layihələndirmə tədqiqat işləri nəticəsində podratçı tərəfindən ilkin emal qurğusunun yeni texnoloji konfigurasiyası müəyyənləşib və texniki məlumatlar "Aspentech Hysys v.7.3", "Promax 3.2" mühəndislik proqramları və digər müasir proqramlar vasitəsilə işlənməyə simulyasiya olunub. Beləliklə, qarşıya qoyulan prioritet məsələlər istiqamətində işlərə start

verilib, NEZ tərəfindən Texniki Tapşırıq əsasında bir sıra mühəndislik parametrləri üzrə tələblər irəli sürülüb. İlkin emal qurğusunun rekonstruksiyası üzrə layihənin uğurlu icrası üçün layihə üzrə PMC şirkət olan (layihənin idarəedici podratçısı) "Fluor" ilə birlikdə bütün texniki imkanlardan istifadə olunub. Yaxın zamanda PreFEED mərhələsinin tamamlanması nəzərdə tutulur. Bundan sonra layihənin növbəti - FEED (ilkin detallı layihələndirilmə) mərhələsinə keçiləcək.

Azərbaycanın istehsal etdiyi ilk sərnəşin gəmisi suya buraxıldı

Azərbaycan gəmiqayırma sənayesində daha bir ilkə nail olunub. Bakı Gəmiqayırma Zavodu tərəfindən inşa edilən ilk sərnəşin gəmisi suya buraxılıb. "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-dən verilən məlumata görə, Xəzər hövzəsində ən müasir və qabaqcıl sənaye müəssisəsi olan Bakı Gəmiqayırma Zavodunda Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin sifarişli iki tikilən 3 sərnəşin gəmisi suya buraxılıb. Stapeldə inşa olunmuş gəmi əvvəlcə

ağır texnikanın köməyi ilə üzən doka qətilirilib və kılbloklar üzərinə qoyulub. Sonra dok suya dalaraq, gəminin kılbloklardan qalxmasını və suyun üzündə qalmasını təmin edib. Uğurla keçən əməliyyat zamanı "Üfüq" gəmisi zavodun yedək gəmisi-nin yardımı ilə körpüyə aya alıb.

Gəminin ümumi uzunluğu 38 metr, sərnəşin daşıma tutumu isə 80 nəfərdən ibarətdir. Bundan sonra yeni gəmidə tamamlama və avadanlığın quraşdırılması işləri aparılacaq. "Üfüq" körpüdə və dənizdə sınaqlardan keçərək, dekabrda sifarişçiyə təhvil veriləcək.

Xatırladaq ki, digər iki gəminin gəlin il hazır olacağı planlaşdırılır. Gəmilərin gövdəsi polad, üst tikililəri isə alüminium materialdan hazırlanır. Yüngül materialların tətbiqi, hərəsinin gücü 1895 kilovatt olan 2 baş mühərriklin qoyulması sərnəşin gəmilərinə saatda 40 kilometrə yaxın sürət yığmağa imkan verəcək. Bu Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin mövcud gəmiləri ilə müqayisədə 2 dəfə çoxdur.

Yeni gəmilər 10 tona qədər göyərte yükü də götürə biləcəkdir. Beləliklə, neftçilərin və yüklərin dəniz platformalarına daha tez və daha rahat çatdırılması təmin ediləcəkdir.

TuranBankda 53 faizlik artım

31 oktyabr 2015-ci ilin tarixinə TuranBankın aktivləri 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 53%, ilin əvvəlinə nisbətən isə 39% artaraq 445,5 mln. manat təşkil etmişdir. Bankın kredit portfeli isə ötən ilin yanvar-oktyabr ayları ilə müqayisədə 15%, ilin əvvəlindən isə 14% artaraq 251,9 mln. manata çatmışdır. Bu barədə Bankın yaydığı məlumatda deyilir.

Məlumatda qeyd olunur ki, 31 oktyabr 2015-ci il tarixinə Bankın müştəri hesabları və depozit portfeli 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 50%, ilin əvvəlinə nisbətən isə 41% artaraq 203,1 mln. manat təşkil etmişdir. Depozit portfelinin strukturunda fiziki şəxslərin

müddətli əmanətlərinin həcmi keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 28,3%, cari ilin əvvəli ilə müqayisədə isə 21,7% artaraq 87,8 mln. manat olmuşdur. 31 oktyabr 2015-ci il tarixinə Bankın nizamnamə kapitalı 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 6% artaraq 50 mln. manat, məcmu kapitalı isə 53,2 mln. manat təşkil etmişdir. 2015-ci ilin yanvar-oktyabr aylarının fəaliyyətinin nəticələrinə əsasən, Bankın gəlirləri 29,8 mln. manat, xərcləri isə 29,1 mln. manat təşkil etmişdir. Hesabat dövrü ərzində Bankın mənfəəti 650 min manat olmuşdur.

"KamAZ" aprel ayında Gəncə avtomobil zavodunda avtomobillərin yığılmasına başlayıb. Rusiya səfiri deyib: "Bizim birlikdə və texnikanın digər növlərini istehsal etmək planlarımız var. Bu isə əməkdaşlığın təməliyə başqa səviyyəsidir. Sadəcə əmtəə mübadiləsi deyildir, yaxınlaşmanı və uzunmüddətli perspektivdə bir-birinə istiqamətlənməyi nəzərdə tutan istehsalat kooperasiyasıdır. Azərbaycan ilə əməkdaşlığın belə inkişafı Rusiyanın maraqlarına tam cavab verir".

Ödəmə vaxtı keçmiş kreditlərdə qarşılaşılan problemlər

Devalvasiyadan sonra Azərbaycan banklarının problemləri artır. Eyni zamanda, bankların müştəriləri ilə məhkəmə çekişmələri də çoxalıb. Mərkəzi Bankın son məlumatına görə, kredit təşkilatlarında ödəmə vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 1 milyard 353,8 milyon manatdır. Bu, 19 milyard 113,5 milyon manat olan cəmi kredit qoyuluşlarının 7,1%-nə bərabərdir.

Bank sektorunun nümayəndələri bildirirlər ki, hazırda bankların qarşısında duran ən böyük problem ödəmə vaxtı keçən kreditlərin sürətlə artmasıdır.

"NİZAM-İMTİZAMLİ MÜŞTƏRİLƏR BELƏ KORLANIR" Azərbaycanın iri banklarından birinin filial müdiri bildirdi ki, bir çox məsuliyyətli müştərilər belə borclarını ödəyə bilmirlər.

"Vaxtı ilə kredit borcunu vaxtı-vaxtında ödəyən bir çox müştərilər bu gün borcu gecikdirirlər. Səbəb onların da gəlirlərini azalması və ya iş yerlərini itirmələridir. Hətta bəzi müştərilər öz əmlakını sataraq bankın borcunu qaytarmaq istəyir. Lakin indi əmlakın satış çətinləşdiyindən bunu edə bilmirlər. Bir müştərimiz, əvvəllər 100-110 min dollar qiymətli olmuş mənzilini bu gün 80 min dollara sata bilmir. Gərək müştəri əm-

lakını sata bilsin ki, bizə borcunu ödəsin. Çıxılmaz vəziyyət yaranıb".

Filial müdiri bildirdi ki, borclu müştərinin işini məhkəməyə vermək və məhkəmə qərarı ilə əmlakını müsadirə etmək və ya müəyyən məhdud dərəcəyə qədər borcu ödəməyə məcbur etmək sifəti ehtiva edir. Birincisi məhkəmə icraatçıları məhkəmə qərarlarını icra etdirməyi çətinləşdirir. İkincisi də müsadirə edilmiş əmlakı satmaq çətinidir.

"Məhkəmələr banka borcu olanların əmlakının müsadirə edilməsi barədə münasib qərar çıxardıblar. Bu gün məhkəmə icraatçıları həmin qərarları icra etməyi fiziki olaraq çətinləşdirir. Qərarların icra edilməsi aylarla çəkir. Digər tərəfdən müsadirə edilmiş əmlakı satmaq çətinidir. 30 min dollar qiymətli olmuş avtomobili bu gün 20 min manata satmaq olmur. Əmlakı sat-

saq belə, müştərinin borcunu kompensasiya edə bilmirik".

"FİZİKİ OLARAQ ÇATDIRMIRLAR"

Problemlə kreditlərin yığılması ilə məşğul olan "Azcoll" kollektor şirkətinin direktoru, hüquqşünas Pərviz Məmmədov bildirdi ki, məhkəmə icraatçıları fiziki olaraq çətinləşdirən barədə deyənlər doğrudur:

"Bir bank məhkəməyə 500-1000 civarında iş göndərir. İcraatçılar yalnız bankların borclarının alınması ilə məşğul olurlar. Aliment, torpaq, əmlak mübahisələri, şirkətlər arasındakı mübahisələr və s, eyni zamanda cərimələrin yığılması ilə də icraatçılar məşğul olurlar. Həmçinin icraatçıların əvvəlki illərdən qalmış işləri olur. İcraatçının borcluya bildiriş göndərməsi, dəvət etməsi

kimi görəcəyi 10-a yaxın proses var. Bunlar hamısı nəzərə alındıqda hər bir rayonun İcraat şöbəsinə 6-7 icraatçının bu işləri fiziki olaraq çatdırması mümkündür deyil".

Pərviz Məmmədov qeyd etdi ki, məhkəmə icraatçıların maddi-texniki imkanları da zəifdir, bəzən ünvanlara getmək üçün nəqliyyat vasitəsi belə çatışmır:

"İcraatçıların əmək haqları da aşağıdır. Eyni zamanda, onların borcların yığılmasında maraqları yoxdur. Onlar sadəcə öz vəzifə borclarını yerinə yetirirlər ki, bunu da fiziki olaraq çətinləşdirirlər. Əgər bankın, problemlə kreditlərin alınması ilə məşğul olan əməkdaş aldığı hər borca görə, müəyyən məbləğə bonus alsın, məhkəmə icraatçıları belə mükafatlardan məhrumdurlar".

Pərviz Məmmədov banklara tövsiyə etdi ki, işlərin məhkəməyə verilməsi gecikdirilsin, məhkəməsiz borcun alınması üçün bütün mümkün imkanlardan istifadə olunsun.

Hüquqşünas bunu da əlavə etdi ki, son vaxtlar verilmiş bütün təminatlı kreditlərə görə, əmlak müsadirə etmək mümkündür. Borcların çoxu əmlak olmayan gənclər və digər təbəqələrdən olanlardır ki, ən pis halda onların ölkədən çıxmasına qadağa qoyulur.

Seymur YUNUSOV

Rusiyaya 1 milyard dollar investisiya

Azərbaycan kapitalı fəal surətdə Rusiya bazarına daxil olmaqdadır. Azərbaycan Dövlət Neft Fondu, "Azərsun-Holding" və "Mətanət-A" şirkətlər qrupu bu sahədə ön sıradadırlar. Bu sözləri Rusiya Federasiyasının Azərbaycanlı səfiri Vladimir Doroxin "Mir diplomatii" jurnalına müsahibəsində söyləyib.

Rusiyaya 1 milyard dollar investisiya yatırılmasının həcmi artıq təqribən 1 milyard ABŞ dolları təşkil edir və bu, Rusiyanın Azərbaycana yatırdığı vəsaitdən çoxdur. Bir tərəfdən bu, bir tərəfdən kimi Azərbaycanın imkanlarını növbəti dəfə nümayiş etdirir. Digər tərəfdən iki ölkənin işgüzar dairələri arasında etimadın yaranmasına dəlalət edir. Etimad isə məlum olduğu kimi, əlbəttə, zəmanətimizdə biznesdə həlledici rol oynayır. V.Doroxin müsahibəsində xatırladı ki, Rusiyanın ən iri avtomobil şirkəti

REKLAM PRAKTİKASININ KODEKSİ

(Əvvəli ötən sayımızda)

Reklam vasitəsi reklam xəbərini yayılmasına xidmət edən və zəruri reklam effektinin əldə edilməsinə səbəb olan maddi vasitədir.

Bütün reklam vasitələri müəyyən məcmuya malikdir. Bununla belə reklam vasitələrini reklam xəbərlərinin daşıyıcılarından (mediumlardan) fərqləndirmək lazımdır.

Reklam vasitələri, eyni zamanda, reklam xəbərini daşıyıcısı ola bilər, lakin reklam daşıyıcısı reklam vasitəsi deyil (məsələn, jurnallar onların daşıyıcılarıdır, elanlar isə reklam vasitəsidir, odekalamun flakonu, yaxud ətir şüşəsi reklam vasitəsidir və s.).

Deməli, reklam vasitəsi həm reklam, həm də qeyri-reklam elementlərini özündə birləşdirir. Reklam elementlərinə reklam xəbərlərinin məzmunu və forması, qeyri-reklam elementlərinə isə reklam elementlərinin maddi və texniki daşıyıcısı aiddir (yayılma vasitəsi, məsələn, radio, televiziya).

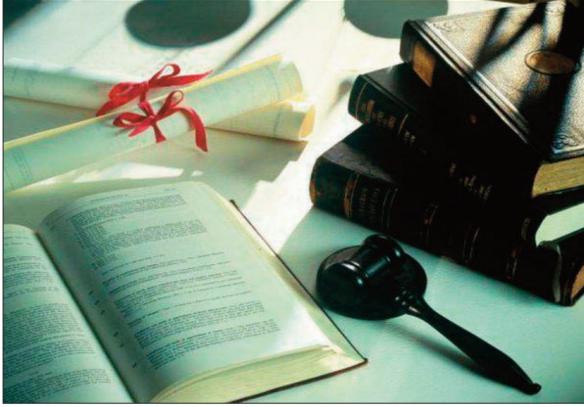
Reklam vasitələrinin köməyi ilə reklam vericisi

Reklamlaşdırma potensial istehlakçılara bu və digər dərəcədə təsir etməyə və bununla da müəyyən fəaliyyətin həyata keçirilməsinə sövq etməyə cəhd edir.

Reklam informasiya müxtəlif kütləvi informasiya vasitələrinin: televiziyanın, radionun, mətbuatın və s. köməyi ilə ünvan sahiblərinə çatdırıla bilər. Bununla belə bir-birindən öz tərkib elementləri, təbii və yayılma xüsusiyyətləri, ünvan sahiblərinə təsir səmərəliliyi və s. ilə fərqlənən müxtəlif reklam vasitələrindən istifadə olunur.

Xəbərlərin ötürülməsi üsulları (kanalları, vasitələri, daşıyıcıları və s.) ümumiyyətlə, fəvqəladə dərəcədə müxtəlifdir, reklamda onların sayı klassik reklam elanlarından və plakatlarından tutmuş, etiketlərə, yapışdırıcı lentlərə qədər yüzlərlə sayda hesablanır.

Reklam vasitələrini təsnifatlaşdırmağa birinci cəhd XX əsrin başlanğıcında həyata keçirilmişdir, lakin indiyə qədər reklam vasitələrinin vahid təsnifatı yoxdur. Ədəbiyyatda bütöv bir sıra təsnifatlar mövcuddur ki, onlar əsas meyarlara görə fərqlənilir və bu meyarlara uyğun olaraq reklam vasitələri qruplara, yarımqruplara və növlərə bölünür. Çoxsaylı meyarlardan əsaslarını nəzərdən keçirmək olar. 1. Sponsor-dan, kommunikasiya subyektdən fərqli olaraq is-

tehsalçının, ticarət vasitəçilərinin, xüsusi şəxslərin, hökumətin və digər ictimai qurumların adından olan reklamı ayırmaq olar.

İstehsalçıların və ticarət vasitəçilərinin adından olan reklam əksər hallarda kommersiya xarakteri daşıyır və ümumi məqsədlərə nail olmaq üçün müstəqil və ya birgə həyata keçirilir.

Xüsusi şəxslərdən olan reklam alıq-satqı, əlamətdar hadisələr və s. haqqında elanlar formasında reallaşır.

Hökumətin və ictimai qurumların adından olan reklam qeyri-kommunikasiya xarakteri daşıyır və ictimai həyat sferasında, eləcə də müəyyən siyasi ideyaların, partiyaaların, xadimlərin və s. təbliğində müəyyən məqsədlərin nail olunmasına təsir göstərir.

2. İnsanın hissiyat orqanlarına təsir etmə üsuluna görə reklam vasitələri aşağıdakılara bölünür:

A) görmə, yaxud müşahidə (vizual) vasitələri – insanın görmə qabiliyyətinə təsir göstərən reklam vasitələridir. Bu yarımqrupa çap reklamı vasitələri, sərgilər, vitrinlər, işıq reklamı və s. aiddir.

B) eşitmə (aktivlik) vasitələri – insanın eşitmə qabiliyyətinə təsir edən reklam vasitələridir. Onlardan həmçinin ayrı-ayrı əmtələrin (malların) reklamı zamanı səs tonu qismində istifadə olunur. Bura aiddir: radio reklamı, şifahi reklam və s.;

C) görmə-eşitmə vasitələri – görmə və eşitmə orqanlarına eyni zamanda təsir göstərən reklam vasitələridir. Bu qrupa televiziya reklamı, kinoreklamı, moda (dəb) nümayişi aiddir;

C) görmə-hiss etmə vasitələri (məsələn baxış və əlla yoxlayaraq qəbul etmək üçün əldə alın-cılara ötürülən toxumaların növləri) və ya korlar üçün şriftlə çap olunan elanlar və s.;

D) görmə-iyibilmə vasitələri

(məsələn, ətriyyat mağazalarında nümunəvi ətirli flakonlar (ətir şüşəsi) iyn, yaxul qoxunun müəyyən edilməsi üçün alıcının əlinə verilən zaman).

E) görmə-dadılmə vasitələri (məsələn, orzaq məhsullarının dequstasiyası zamanı).

Reklam vasitələrinin digər kombinasiyaları da mümkündür.

3. Texniki əlamətlərinə görə reklam vasitələri aşağıdakı növlərə bölünür:

A) çap reklamı (plakatlar, afişalar, kataloqlar, elanlar və qəzet, jurnal məqalələri, qablaşma materialları və s.);

B) radio reklamı (radioda reklam verilişləri);

C) kino reklamı, video reklamı və televiziya reklamı (qısametrajlı reklam filmləri);

C) işıq reklamı (ışıq göstəriciləri, tablo, ticarət müəssisələrinin işıq lövhələri, qaz-ışıq elanları, işıq effektləri və s.);

D) rəssamlıq-qrafik vasitələr (plakatlar, qiymət cədvəlləri, göstəricilər, mağazaların lövhələri və s.);

E) digər reklam vasitələri (əmtələrin nümayiş etdirilməsi, məhsulların dequstasiyası, şifahi reklam və s.).

4. Tətbiq yerinə görə reklam vasitələri mağaza daxil vasitələrə (göstəricilər, qiymət cədvəlləri, yaddaş dəftərcəsi, əmtələrin basma bözəyi, geyimin nümayiş etdirilməsi, şifahi reklam və s.) və xarici vasitələrə (qəzet və jurnallarda elanlar və məqalələr, mağazaların lövhələri və s.) bölünür. Ünvan sahiblərinə təsir xarakterinə görə reklam vasitələri fərdi (qəzetdə qoşma, yəni əlavə, kateqoriyaların və broşürlərin bir neçə növü və s.) və kütləvi vasitələr (elanlar, vərəqlər, televiziya filmləri və s.) olmaqla iki cürdür.

5. Əraziləri reklam fəaliyyəti ilə əhatə etməsində asılı olaraq lokal reklamı (ideyası konkret satış yerindən ayrıca

yaşayış məntəqəsi ərazisinə qədər), regional reklamı (ölkənin müəyyən hissəsini əhatə edir), ümummilli reklamı (dövlət miqyaslı) və beynəlxalq reklamı ayırırlar.

6. Reklam predmetindən asılı olaraq əmtəə (xidmət) reklamı və müəssisənin reklamı fərqləndirilir. Praktikada çox zaman eyni vaxtda əmtəəni (xidməti) və əmtəə nişanını (və ya firma nişanını) reklam edirlər.

7. Reklam aksiyaları (kampaniyaları) prosesində reklam vasitələrinin həll etdiyi vəzifələrdən asılı olaraq, onlar tələbi stimullaşdıran reklam vasitələrinə və əmtəələrə (xidmətlərə) olan tələbi formalaşdırıcı vasitələrə bölünür.

Reklam vasitələrinin bütün göstərilən təsnifatlar qrafiki istifadə üçün kifayət qədər əlverişli deyil. Bununla əlaqədar ən əlverişli təsnifat odur ki, onun əsasında reklam obyektinə reklam vasitəsinin (reklam informasiyanın daşıyıcısının) münasibəti durur. Bununla belə, bir halda reklam informasiyasının daşıyıcısı kimi reklamlaşdırma obyektinə (əmtəə) öz çıxış edə bilər, digər hallarda reklam informasiyasının daşıyıcısı zaman və məkanca reklamlaşdırma obyektindən ayrılışdır.

Bu əlamətə uyğun olaraq, bütün reklam vasitələri üç qrupa bölünür:

• Reklamlaşdırma obyektinin nümayiş etdirilməsinə əsaslanan reklamın nümayiş vasitələri;

• Reklamın təsviri-söz vasitələri, bunun əsasında reklamlaşdırma obyektinin təsviri və göstərilməsi durur;

• Reklam obyektinin nümayiş etdirilməsinə və təsvirini əlaqələndirən təsviri nümayiş vasitələri.

Reklamın nümayiş vasitələri, öz növbəsində, üç yarımqrupa bölünür: əmtələrin basma bözəyi, hərəkətdə olan əmtələrin nümayiş etdirilməsi, dequstasiya.

Reklamın təsviri-söz vasitələri yeddi qrupa bölünür: çap, kino diapozitiv və fotoreklam, rəssamlıq-qrafik, işıq, televiziya, şifahi, radioreklam.

Nümayiş-təsviri vasitələr qrupuna vitrinlər, mulyajlar (mumdan, gipsdən və sairədən hazırlanmış model və tökmə), maketlər daxildir.

Bu təsnifat hər hansı yeni yaranan reklam vasitələrinin ona daxil olmasına imkan verəcək hər bir hüduddla məhdudlaşdır.

BDU-nun dosenti
F.M. QARAYEV

Fərdi jurnalist yazıları müsabiqələri keçiriləcək

Suraxanı və Nizami Rayon İcra Hakimiyyətləri ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun birgə təşkil etdiyi fərdi jurnalist yazıları müsabiqələri elan edilmişdir.

"Suraxanı rayonunun sosial-iqtisadi inkişafı: real vəziyyət və perspektivlər" və "Nizami rayonunun sosial-iqtisadi inkişafı: real vəziyyət və perspektivlər" mövzusunda keçiriləcək müsabiqələrin məqsədi Suraxanı və Nizami rayonlarının sosial-iqtisadi və ictimai həyatındakı proseslərin ictimaiyyətdə daha yaxından çatdırılmasında peşəkar jurnalist yaradıcılığını stimullaşdırmaqdır.

Müsabiqə elan olunan gündədən azı bir müddətdə kütləvi informasiya vasitələrində (qəzet, jurnal və informasiya agentliklərində) fasiləsiz çalışan şəxslər müsabiqədə iştirak edə bilərlər.

Müsabiqədə

I yer üçün bir nəfər (1 000 AZN)

II yer üçün iki nəfər (800 AZN)

III yer üçün üç nəfər (600 AZN)

yazı qaliblərinin mükafatlandırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Bundan əlavə, 10 yazı müəllifinə (200 AZN) həvəsləndirici mükafatlar verilib.

çəkilib.

Yazıların qəbul qaydaları, tələb olunan sənədlər barədə www.kivdf.gov.az saytından ətraflı məlumat əldə edə bilərsiniz.

Əlaqə telefonları: (012) 537 19 45; (012) 537 19 41;
Elektron ünvan: info@kivdf.gov.az, kivdf.info@gmail.com

Sığorta bazarının lideri "PAŞA Həyat" yaranmasının 5 illiyini qeyd edib

Azərbaycanın həyat sığortası bazarının lideri olan "PAŞA Həyat Sığorta" şirkəti dövlət qeydiyyatına alınması 5 illiyini qeyd edib. Şirkətin İctimaiyyətlə Əlaqələr Xidmətindən verilən məlumata görə, 2010-cu il noyabr ayının 24-də Azərbaycan iqtisadiyyatına, o cümlədən ölkənin sığorta bazarının inkişafına öz töhfəsini verə biləcək sığorta şirkəti - "PAŞA Həyat" yaradılıb.

Yaranmasından 5 il keçməsinə baxmayaraq, şirkət düzgün strategiya tətbiq etməsi nəticəsində öz yüksək inkişaf meyilləri ilə sığorta bazarının lider şirkətləri sırasına qatılıb. Biznes göstəricilərinə gəldikdə isə, qeyd etmək lazımdır ki fəaliyyətinin 5 ili müddətində şirkət öz nizamnamə kapitalını 5,75 dəfə artıraraq 40,250 mln. manata çatdırıb. Bununla yanaşı, həyat sığortası məhsulları üzrə toplanan yığımın həcminə görə bazarın əsas iştirakçısı olan "PAŞA Həyat" bu ilin 10 ayında 48 mln. manata yaxın sığorta haqqı ilə ölkədə fəaliyyət göstərən sığorta şirkətləri sırasında ikinci yerdə qərarlaşıb.

Məhz bu inkişafın nəticəsi olaraq, "PAŞA Həyat" kapital və müxtəlif biznes-maliyyə göstəricilərinə görə Azərbaycanın həyat sığortası bazarının lider şirkətidir.

Fəaliyyəti tarixində "PAŞA Həyat" yalnız maliyyə sahəsindəki uğurları ilə deyil, həmçinin günün

Etibarlı Həyat Sığortamızız

tələblərindən irəli gələrək, cəmiyyət üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan bir çox maraqlı sosial layihələri ilə də gündəmədir.

Belə ki, "PAŞA Həyat" Azərbaycanın zəngin tarixi-mədəni irsinin, həmçinin müasir inkişafı dünyaya çatdırması istiqamətində İcraşöhrəyə aid "Qədim qalaların yuxuları", "Qobustan – minilliklərin kitabı", Azərbaycan miniatür sənətinin dərs kitabı "Təbriz sehirli nağılları", Şəkiyə həsr edilmiş "Məftun edən şəhər" və Bakının mədəni irsi və müasir nailiyyətlərinə aid "Bakı simfoniyası" adlı kitabların işıq üzünə gəlməsinə, onların oxucu kütləsinə çatdırılmasına yaxından dəstək olub.

Şirkət qeyd olunan sosial layihələri yalnız Azərbaycanın tarixi-mədəni irsinin təbliği ilə tamamlamayıb. "PAŞA Həyat" gənclərin uğurlu gələcəyini, onların sağlam ruhda böyüməsini, həmçinin ölkədə sağlam gənc nəslin formalaşdırılması siyasətinə də daima öz töhfəsini verir.

Məhz bunun təzahürü olaraq, gənc və yeniyetmə şagirdlərinin futbola cəlb edilməsi, futbolsevərlər arasında bu idman növünü təbliğ etmək və gəncləri sağlam həyata yönləndirmək

məqsədi ilə Sumqayıt şəhərində və onun ətrafında yerləşən bütün orta təhsil ocaqlarını əhatə edən "Futbol və Sağlam Həyat" layihəsi, eyni zamanda, Sumqayıt məktəblilərinin yay tətillərini səmərəli və daha maraqlı keçirməsi üçün "Yay Futbol Düşərgəsi" layihəsi, habelə gənclərin sığortaya olan marağını artırmaq məqsədi ilə tələbələr üçün "Sığorta və sığorta mədəniyyəti" adlı pulsuz maarifləndirici təlim layihələri həyata keçirilib.

Bu arada sosial layihələr sırasında Azərbaycanın ilk dəfə olaraq "PAŞA Həyat"ın təşkilatçılığı ilə keçirilən "HR Forum 2015" adlı sosial yönümlü tədbiri də xüsusi qeyd etmək olar. İnsan resursları üzrə 300-dən çox mənecerin qatıldığı tədbir ölkə ictimaiyyətinin geniş marağına səbəb olub.

Bütün bunların nəticəsi olaraq, fəxr və qürur hissi ilə qeyd etmək olar ki, bu kimi sosial layihələr sayısında "PAŞA Həyat" ictimai əhəmiyyətli qurum imicini qazana bilib.

Hazırda "PAŞA Həyat" öz inkişafını yüksələn xətlə davam etdirir. Şirkət müştərilərə müxtəlif həyat sığortası məhsulları, o cümlədən "hayatın müddətli sığortası", "istehsalatda bədbəxt hadisələrdən icbari sığorta", "yığım tərkibli yaşam sığortası", "sağalmaz xəstəliklərdən sığorta" və digər könüllü həyat sığortası məhsulları təklif edir.

PASHA Bank və British Council yeni Biznes-jurnalistika proqramına start veriblər

Azərbaycanın ən iri banklarından biri olan PASHA Bank "British Council" ilə birgə yeni biznes-jurnalistikaya inkişafına həsr olunmuş proqramın həyata keçirilməsini elan edir. Layihə yerli kütləvi informasiya vasitələrinin əsasən iqtisadi mövzuları işıqlandıran işçilərinin peşə qabiliyyəti və bacarıqlarının mükəmməlləşdirilməsinə yönəlib.

Tədris proqramı xaricdən olan peşəkar təlimatçı-müəllimlərin rəhbərliyi altında bir neçə xüsusi media-kursundan və yerli KİV nümayəndələrinin Böyük Britaniyaya tanışlıq səfərindən ibarətdir. Səfər əsnasında Azərbaycan mətbuatı və media işçilərinin Böyük Britaniyanın aparıcı qəzet, jurnal və digər KİV jurnalistləri ilə görüşləri və təcrübə mübadiləsi nəzərdə tutulub. Kollegial qərara əsasən, PASHA Bank və British Council-un sözügedən layihəsində iştirak etmək üçün «Trend», «Regional TV», «APA» «Report», «Salamnews», «Lider TV», «Fins» və başqa KİV-ləri təmsil edən 11 jurnalist seçilib.

Layihənin başlıca məqsədi iqtisadi möv-

zuları işıqlandıran aparıcı jurnalist qrupunun yaradılmasıdır; onlar avropalı həmkarlarının çoxillik təcrübəsilə tanış olmaqla, yiyələndikləri bacarıqlardan ölkədə baş verən iqtisadi dəyişikliklər və müxtəlif biznes prosesləri barədə daha peşəkar məlumatların verilməsində və həmin dəyişikliklərin və proseslərin təhlilində istifadə edə biləcəklər.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin İqtisadi siyasət, sənaye və ticarət komitəsinin sədri, akademik Ziyad Səmədzadə Milli Məclisin deputatı Novruzəli Aslanova anası **ZEYNƏB XANIMIN** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

IDEAL DİZAYN
Daimi tərəfdaşınız

Ofis mebeli və layihələr

- Metal dolablar
- Metal stellaj sistemi
- Metal tumbalar
- Metal seyflər
- Metal masalar

Tel.: 012 480 37 55
E-mail: office@idealdizayn.az
www.idealdizayn.az

Təsisçi:

akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor: **Aytən SƏMƏDZADƏ**

ELMI-REDAKSİYA ŞURASI:

Akif Musayev, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacızadə, Ədalət Muradov, Elşad Səmədzadə, Müşfiq Atakışiyev, Mirdamət Sadiqov, Mehriban Alişanova, Xan Hüseyin Kazımlı, Məhiş Əhmədov, Amil Məhərrəmov, Rüfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov, Cahangir Qocayev.

Kompyuter

mərkəzinin direktoru:

Oqtay ORUCLU
oqtay_oruc@mail.ru

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyər Əliyev küçəsi, 7

Redaksiya: 566-09-60
Ümumi şöbə: 514-14-27 (fax)
Mühasibat: 566-63-08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir.
"İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompyuter mərkəzində yığılmış və sahifələnməmiş, "Zaman-Azər" MMC firmasının mətbəəsində çap edilmişdir.

Lisensiya: 022201 İndeks: 0355 Tiraj: 3400